

ISO 500'e göre 2022'de en büyük sanayi kuruluşu yine Tüpraş oldu

SANAYİNİN DEVLERİNDE İHRACAT VE TALEP RÜZGÂRI

Türkiye'de sanayinin şampiyonlarına ışık tutan ISO 500 araştırması açıklandı. 2022'de, ISO 500'de üretimden satışlar yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. ISO Başkanı Erdal Bahçivan, "Bu artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurtdışı talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artış belirleyici rol oynadı" dedi.

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK 10 SANAYİ KURULUŞU

2021 SIRA	2022 SIRA	KURULUŞ	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (NET, TL)
1	1	Tüpraş	418.386.097.302
3	2	Star Rafineri	189.155.079.778
2	3	Ford Otomotiv	140.075.328.659
6	4	İstanbul Altın Rafinerisi	87.779.289.190
7	5	Eregli Demir-Celik	69.492.409.075
5	6	İskenderun Demir-Celik	66.937.198.161
4	7	Toyota Otomotiv	65.894.452.143
8	8	Arcelik	64.089.464.219
9	9	Oyak-Renault	62.664.328.181
10	10	TOFAŞ	59.818.225.984

EKONOMİ SERVİSİ

1968'den bu yana İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları belli oldu. Buna göre 2022'de, ISO 500'de üretimden satışlar yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 485 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. ISO 500'de şampiyonluk yine Tüpraş'ta kaldı. 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş 418.4 milyar lira ile Tüpraş, ikinci büyük kuruluş 189.2 milyar lira ile Star Rafineri, üçüncü ise 140.1 milyar lira ile Ford Otomotiv oldu. İlk 100 firmanın ISO 500 içindeki payı ise yüzde 65'lere ulaştı. Sıralamada 100-200 arasında kalan şirketlerin ISO 500'deki ağırlığı yüzde 14.4 olurken, geriye kalan 300 şirket de yüzde 20.6'lık pay aldı. ISO 500'un aktif toplamı da yüzde 83 artarak 2.1 trilyon liradan 3.9 trilyon liraya ulaştı. ISO 500'un toplam istihdamı ise yüzde 4.1 artarak 788 bin kişi oldu.

DÜŞÜK FAİZ ETKİSİ

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 485 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını kaydeden ISO Başkanı Erdal Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı

yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz" ifadelerini kullandı. Finansman giderlerinin, uzun yıllardan beri ISO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından biri olduğunu söyleyen Erdal Bahçivan, ISO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32.6 artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükseldiğini kaydetti. Bahçivan, böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranının belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e indiği bilgisini verdi.

BÜYÜME ÖZKAYNAKLARDAN

Aktiflerdeki büyümenin geçmiş yıllardan farklı olarak borçlanmadan ziyade özkaynak yoluyla finanse edildiğine dikkat çeken Bahçivan, 2022'de özkaynakların 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 arttığını, toplam borçların 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdüğünü belirtti. Bahçivan, yüksek kârların desteğinin yanı sıra borçlanma imkanı ve eğilimindeki düşüşün etkisiyle, ISO 500 kuruluşlarında borçların payının yüzde 70.7'den yüzde 64.3'e gerilediğini, özkaynakların payının da yüzde 29.3'ten yüzde 35.7'ye çıktığını dile getirdi.

ISO 500'ÜN İHRACATI YÜZDE 14.1 ARTTI

ISO 500'ün ihracatı yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracatı, Türkiye genelinin 1.2 puan üzerinde gerçekleşti.

ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı yüzde 40'iar civarında gerçekleşti.

ISO 500'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 oranında artarak; 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi.

Faiz, amortisman ve vergi öncesi kârın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi.

Aynı yılda FAVÖK kârlılığı oranı, aynen faaliyet kârlılığında olduğu gibi 2.1 puan düşüşle yüzde 17.5'ten yüzde 15.4'e geriledi.

Yine vergi öncesi kâr ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış kârlılığı oranı 0.2 puan düşüşle yüzde 9.3'e indi.

HALKA AÇILMADA REKOR

ISO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettikten sonra 2022'de 8 adet artarak 73'e yükselerek bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaştı.

SANAYİCİ CİROYU DA KÂRI DA 2'YE KATLADI

Hükümetin geçen yıl uyguladığı ekonomik model her ne kadar şikâyet etseler de sanayiciyi ihya etti. Türkiye'nin ilk 500 sanayi şirketinin cirosu geçen yıl % 119 arttı. Kârlarını da ikiye katladılar

Döviz kurundan, TL'deki değer kaybından, girdi maliyetlerinden sızlanan sanayiciler geçen yıl ciroda da kârda da yine rekor kırdı. İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) açıkladığı '500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, 500 sanayi kuruluşunun cirosu geçen yıl, yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Bir önceki yılı neredeyse ikiye katladı. 2022'de 500 büyüğün faaliyet kârı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi.

15 YILIN ZİRVESİNDE

2022'de İSO 500'de kâr eden kuruluş sayısı 405'ten 422'ye yükseldi. Zarar eden kuruluş sayısı da 95'ten 58'e indi. Böylece 450 firmanın kâr yazdığı 2007'den bu yana en yüksek kâr elde eden firma sayısına ulaşıldı. Satış kârlılıkları da oransal olarak düşse de yüzde 9.3 ile tarihsel olarak en yüksek seviyeye geldi. Aktif kârlılığı 2022'de 2.1 puan artarak yüzde

Erdal Bahçivan

12.4'e yükseldi. Özkaynak kârlılıkları da yüzde 34.8 ile yüksek düzeyini korudu. Yüksek kârlılığın desteğiyle özkaynakların aktifler içindeki payı arttı. İSO Başkanı Erdal Bahçivan, 2022'de TÜFE ve ÜFE'nin yükseldiğini, reelde aşında artışların düşük olduğunu öne sürdü. Bahçivan, "2022 sonunda TÜFE yüzde 64.27 iken ÜFE yüzde 97.72'ye ulaşmıştı. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10.8" dedi.

ANA İŞTEN KAZANDILAR

Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payı da düştü. Bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar geriledi. Yani sanayici esas faaliyetlerine odaklandı.

500 büyüğün
cirosu % 119 arttı

ISO 500	2022	2021	Değ (%)
► Üretimden satışlar	4.484.898	2.048.053	119
► İhracat (*)	97.900	85.800	14
► Faaliyet kârı	341.933	671.147	96
► Finansman giderleri	277.118	208.922	32
► Dönem kârı	485.408	219.446	121
► Üretim dışı gelirler	110.944	96.788	14
► Net kambiyo kârları	22.274	34.526	-35

(milyon TL) (*) milyar dolar

Star Rafineri ikinciliğe yükseldi

2022	2021	Firma	Ciro
1	1	TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	418.386.097.302
2	3	Star Rafineri A.Ş.	189.155.079.778
3	2	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	140.075.328.659
4	-	İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş.	87.779.289.190
5	7	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	69.492.409.075
6	5	İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	66.937.198.161
7	4	Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş.	65.894.452.143
8	8	Arçelik A.Ş.	64.089.464.219
9	9	Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş.	62.664.328.181
10	10	TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	59.818.225.984

13 yıllık kâra 1 yılda ulaştılar!

SON NOKTA

DİLEK
GÜNGÖR

dilek.gungor@sabah.com.tr

düşse de birçok şirket fiyatlarını artırmaya devam etti. Hal böyle olunca da dünyada da bizde de şirket kârları uçtu.

Şirketler fiyatları yükseltip, kârlarını korudular ama enflasyonu da zıplattılar!

Burada Merkez Bankası'nın geçen ay açıkladığı sektör bilançoları raporundan birkaç rakam vereyim. ISO'nun ilk 500'üne de bakabilirsiniz. Hani, sanayiciler 2022'de "öldük, bittik" diye sızlanıyorlardı ya...

Meğer kâr rekoru kırmışlar! Merkez Bankası'nın sektör bilançoları raporunda 983 bin şirketin kâr, satış rakamlarına bakılmış... 2022'de net kâr 2021'e göre yüzde 422 artmış... 1 trilyon 511 milyar liraya çıkmış... En çarpıcı olanı da hesaplamaya dahil şirketlerin 2009-2021 dönemini kapsayan 13 yılda elde ettikleri kâra, 2022'de tek bir yılda ulaşmaları... Aktif kârlılıkları yüzde 2.8'den 5.4'e, satış kârlılıkları ise yüzde 3.4'ten 4.9'a çıkmış... Her iki kârlılık göstergesi de tarihi zirvede...

Anlayacağınız, onlar **ermiş muradına!** Biz ise çıkamamışız kerevetine...

Niye dersiniz, özel sektörün yüksek enflasyonda satın alma gücü düşen çalışanlarına yaptıkları zamlara bakın. Bütün bunların üzerine bir de ödedikleri vergilere...

Maalesef, burada adaletsizlik var. Şirketler kazanıyorlar, kazanırken enflasyon yaratıyorlar, onların yarattığı enflasyonun maliyetine sabit gelirli katlanıyor. Biliyorsunuz, **şimdilerde yeni bir vergi reformundan bahsediliyor. Bu paketten umarım servet/rant ve finansal kazanç vergisi gibi kalemler çıkar.** Yoksa kulislerde gündeme geleceği konuşulan yeni **ÖTV artışları** tek başına yapıldığında vergide sosyal adaleti iyice zedeler.

Geçenlerde bir çalışma dikkatimi çekti. Daha doğrusu iktisatçı **Baki Demirel** hoca atıfta bulununca merak ettim. Massachusetts Amherst Üniversitesi'nden **Isabella M. Weber** ve **Evan Wasner**'in çalışması ilginç... Fırsatınız olursa bir bakın...

Her zaman enflasyonun makroekonomik kökenli olduğu ve parasal sıkılaştırma ile ele alınması gerektiği yönünde hakim görüş vardır. İki ekonomistin çalışmasında **ABD'deki Covid-19 enflasyonunun ağırlıklı olarak mikroekonomik kökenlerden, yani piyasa gücüne sahip firmaların fiyatları artırma yeteneğinden kaynaklanan bir satıcı enflasyonu olduğu** söyleniyor. Bu tür satıcıların enflasyon sarmalı yaratılabileceğine vurgu yapılıyor. Enflasyonu önlemek için fiyat artışlarını etki aşamasında kontrol altına almayı hedefleyen politika öneriliyor.

Bence son derece doğru...

Zira şöyle bir düşünün... **Son üç yıldır çoğu şirketin fiyatları artırmak için hep bir bahanesi yok muydu?**

Kovid salgınıydı, Rusya-Ukrayna savaşıydı, döviz kuruydu, asgari ücret artışıydı... **Savaştan kaynaklanan şokların azalmasıyla petrol, ulaşım, gıda, hammadde fiyatları**

İŞTE 14 YILLIK KARNE...

Milyar TL	Net Faaliyet satış	Net kâr	Net kâr
> 2009	1.519	73	54
> 2010	1.807	79	65
> 2011	2.328	105	26
> 2012	2.656	100	88
> 2013	2.984	128	58
> 2014	3.465	136	83
> 2015	3.882	185	90
> 2016	4.257	204	66
> 2017	5.409	287	165
> 2018	6.807	415	83
> 2019	7.875	445	250
> 2020	9.376	611	223
> 2021	14.786	1.098	289
> 2022	31.467	2.370	1.511

**2022'de satışlarda baharı yaşayan
sanayici 2023'ten umutsuz**

DEVLER ENFLASYON VE İHRACATLA BÜYÜDÜ

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu 2022'de hem kârını hem de cirolarını katladı. TÜPRAŞ'ın 418.4 milyarlık satışla liderliği göğüslediği 2022'de, 500 devin satışları yüzde 119 artışıyla 4 trilyon 485 milyar TL'ye ulaştı

REKOR enflasyon oranlarına ulaşılan ve ağır ekonomik krizin yaşandığı 2022'de öne çekilen tüketim talebi ile ihracat desteği, Türkiye'nin sanayi devlerine satış ve kâr rekoru getirdi. **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından 1968 yılından bu yana açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçlarına göre, 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışları 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 485 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya ulaştı. TÜPRAŞ uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da bırakmayarak 418.4 milyar TL'lik satışla Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu oldu. 2021 yılında da zirvede yer alan TÜPRAŞ o yıl 136.8 milyar liralık üretimden satış gelirin'e ulaşmıştı. 2022 listesinde TÜPRAŞ'ı 189.1 milyar TL ile Star Rafineri izlerken, listenin üçüncü sırasında ise 140.1 milyar TL ile Ford Otomotiv yer aldı.

Önceki yıl isminin açıklanmasını istemeyen İstanbul Altın Rafinerisi 87.7 milyar TL'lik üretimden satışlarla listede 4'üncü sırada bulunurken, Ereğli Demir Çelik ise 69.4 milyar TL'lik satış geliri ile ilk 5 içinde yer aldı.

İHRACATTA TARİHİ SEVİYE

İSO Başkanı **Erdal Bahçivan** satışlardaki hızlı artışın dinamiklerini "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz" ifadeleri ile özetlerken, geçen yıl yüzde 85.5'lik zirveden geçen enflasyondan anımsındığında ise üretimden satışlar reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33.3 ile yine oldukça yüksek bir artış kaydetti. 2022'de İSO 500'ün ihracatı yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaşarak hem Türkiye hem de İSO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaştı.

KAMUDA HIZLI DÜŞÜŞ

■ 2022 listesinde özellikle altın ve enerji şirketlerinin yükselişi dikkat çekti.
■ Listedeki yabancı sermayeli kuruluş sayısı bir adetlik düşüş ile 108'e indi.
■ 2022'de 489 kuruluş kâr ederken 11 kuruluş zarar etti.
■ 2014 yılında net katma değer içinde yüzde 57.5'lik pay alan çalışan maaşları 2022'de yüzde 26.9'a geriledi.
■ Fiyat artışları ile gündeme gelen tütün ve alkollü içecek sektöründe de değişimler yaşandı. JTI 101'inci sıradan 122'nci sıraya gerilerken, Philip Morris ise 67'inci sıradan 72'nci sıraya düştü.
■ Türk Tuborg 234'üncü sıradan 197'nci sıraya çıkarken, Anadolu Efes ise 255'inci sıradan 220'nci sıraya yükseldi.
■ Kamu kurumlarından Türkiye Şeker Fabrikaları 61'inci sıradan 85'inci sıraya, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu 87'inci sıradan 89'uncu sıraya, ÇAYKUR 89'uncu sıradan 106'nci sıraya düştü. Et Süt Kurumu ise 92 sıra birden düşerek 314'üncü sıradan 406'nci sıraya geriledi.

ÇAYKUR 89'uncu sıradan 106'nci sıraya düştü. Et Süt Kurumu ise 92 sıra birden düşerek 314'üncü sıradan 406'nci sıraya geriledi.

Türkiye'nin en büyük 25 sanayi şirketi

SIRA	ŞİRKET	ÜRETİMDEN SATIŞLAR Milyon TL
1	TÜPRAŞ	418.386
2	Star Rafineri	189.155
3	Ford Otomotiv	140.075
4	İstanbul Altın Rafinerisi	87.779
5	Ereğli Demir ve Çelik	69.492
6	İskenderun Demir ve Çelik	66.937
7	Toyota Otomotiv	65.894
8	Arçelik	64.089
9	Oyak Renault Otomotiv	62.664
10	Tofaş	59.818
11	EUAŞ	53.875
12	İÇDAŞ Çelik	52.481
13	Çolakoğlu Metalürji	46.991
14	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları	42.772
15	Mercedes-Benz	42.222
16	Hyundai	40.871
17	Tosçelik	40.100
18	Eren Enerji	37.307
19	Vestel	33.678
20	Aselsan Elektronik	32.978
21	TPAO	32.696
22	Sasa Polyester	31.192
23	BSH Ev Aletleri	30.417
24	Enerjisa	29.509
25	PETKİM	28.812

Kârlar katlandı oranlar düştü

■ LİSTEDEKİ 500 şirketin istihdamı 2022 yılında yüzde 4.1 artarak yaklaşık 800 bin kişiye ulaştı, aynı yılda ödenen maaş ve ücretler de artışla yüzde 86 civarlarında gerçekleşti. Diğer taraftan 500 devin karlılık oranlarına bakıldığında ise İSO 500'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 oranında artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi. Faiz amortisman ve vergi öncesi kârın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükselirken, satış karlılığı oranı 0.2 puan düşüşle yüzde 9.3'e indi.

Borçların yarısı kısa vadede

■ ARAŞTIRMAYA göre İSO 500'ün finansman giderleri 2022'de yüzde 32.6 oranında artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükselirken, finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı ise yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e indi. Bu dönemde öz kaynaklar 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya, şirketlerin toplam borçları 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıktı. Burada faiz politikasının etkisi ile kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payı 2022'de yüzde 50 bantını aşarak yüzde 42.8'den yüzde 52.1'e yükseldi. Kısa vadeli borçlar son olarak 2008 krizi döneminde yüzde 50'nin üzerindediydi.

2023 sanayiciye 2022'yi aratıyor

ARAŞTIRMA sonuçlarını değerlendiren İSO Başkanı **Erdal Bahçivan**, 2023'ün 2022 kadar parlak geçmediğini vurguladı. Özellikle ticari borçlar ile sektörlerde şirketlerin birbirinden borçlandığını aktaran Bahçivan, şöyle devam etti: "Uzun vadeli borç bulamama geçişiyle karşı karşıyayız. Tüm dünyada ciddi anlamda daralma var ve daralma olumu bir tablo ortaya koymuyor haliyle. Enflasyonla mücadelede önemli adımlar geliyor. Enflasyon yarattığı ciddi bir tahribat var

tahribat ne kadar yüksek olursa onun tadilatı da uzun ve sabırlı bir süreç gerektiriyor. Orta Vadeli Program'ın uygulanması çok önemli. Bütün bu gerçekler ışığında da 2023 sanayi performansının parlak olmayacağına dönük temkinlerimiz var. Gidişat 2022'yi arayacağımız bir 2023 ile iç içe olduğumuzu göstermekte. Mevcut faiz oranları ile yatırımların devam etmesi ve başlaması mümkün değil."

İSO Başkanı
Erdal Bahçivan

10 şirketin 4'ü Koç'tan

■ İSO 500 listesinde uzun yıllardır zirvede yer alan TÜPRAŞ dışında Koç Holding bünyesindeki 3 şirket daha listede ilk 10'da yer aldı. Holding şirketlerinden Ford Otomotiv, bu yıl üçüncü sırada listede yer alırken, grubun beyaz esya şirketi Arçelik, 2021'de olduğu gibi 2022'de de 8'inci büyük şirket olarak adımı listeye yazdırdı. Yine grup şirketlerinden Tofaş, listede 10'uncu sıradaki yerini korudu.

'Yabancı işçinin ölçüsünü kaçırmaya riskini alamayız'

TOPLANTIDA mültecilerin istihdamına yönelik soruya da yanıt veren **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçivan**, emek odaklı bir yaklaşımın Türkiye'yi sonu olmayan bir yolculuğa götürdüğünü kaydetti. Türkiye'nin üretimine nitelik, akıl ve değer katacak yerli veya yabancı herkese ihtiyaç olduğunu aktaran Bahçivan, "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan

bir nüfuslaşma yapısına **İSO** olarak karşı olduğumuzu, net bir şekilde karşı olduğumuzu söylemek istiyorum. Böylesine bir gidişatın bizi sonu olmayan bir dehlize götürme riski var. Sadece ve sadece emeğe dayalı bir rekabet unsuru olarak biz **sanayideki** istihdamın önünü sınırsız bir şekilde açarsak yarınki nesillerimize vereceğimiz toplumsal sorun adına bizi ciddi anlamda yük altında bırakır. Bunun ölçüsünü kaçırma noktasında hiçbirimiz mesuliyet alamayız" diye konuştu.

İşte sanayinin 'şampiyonları'

Istanbul Sanayi Odası (ISO), "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan tarafından açıklanan araştırma sonuçlarına göre, 2022'de üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418.4 milyar liralık satışlarıyla TÜPRAŞ oldu. İkinci sırada 189.2 milyar lira ile Star Rafineri, üçüncü sırada 140.1 milyar liralık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. ISO 500'de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 artışla 4 trilyon 485 milyar lira, istihdamda yüzde 4.1 artışla 800 bin kişi, ihracat ise yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolar oldu.

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, şubat ayında yaşanan deprem nedeniyle araştırma sonuçlarının Eylül ayında açıklanacağını belirterek, "ISO 500 Büyük Listesi içinde depremden etkilenen 11 ilimizden 2021'de 72 şirket varken 2022'de bu sayı 66" dedi.

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 485 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını kaydeden Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33.3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor" dedi.

Esas faaliyete odaklandı

ISO 500'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi. Faiz, amortisman ve vergi öncesi kar yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi. Bahçivan, "Satış kârlılığı oranı 0.2 puan düşüşle yüzde 9.3'e indi" ifadelerini kullandı.

2022'de net kambiyo kârlarındaki ivme kaybının etkisiyle üretim faaliyeti dışı gelirlerin sınırlı artış gösterdiğinin altını çizen Bahçivan, şöyle konuştu: "Başka bir deyişle 2022'de üretim faaliyeti dışı gelirlerin katkısı bir hayli azaldı. Üretim faaliyeti dışı gelirlerin dönem kâr ve zarar toplamı içindeki payının son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar

Istanbul Sanayi Odası'nın "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nda TÜPRAŞ liderliğini korudu. 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışları yüzde 119 artışla 4 trilyon 485 milyar lira oldu

Aylin Rana Aydın

Erdal Bahçivan

Ihracatta ilk 10

Şirket	Ihracat (Bin \$)
TÜPRAŞ	7.489.040
Ford Otomotiv	6.250.083
Toyota Otomotiv	3.429.078
Oyak-Renault	2.530.010
Arçelik	2.231.087
Hyundai Assan	2.112.280
TOFAŞ	1.811.869
PETKİM	1.535.119
Adını açıklamadı.	-
Adını açıklamadı.	-

İstihdamda ilk 10

Şirket	Çalışan sayısı
Adını açıklamadı.	-
Ford Otomotiv	17.252
TUSAŞ	12.503
Sofra Yemek	11.902
Adını açıklamadı.	-
Şişecam	9.872
Aselsan	9.603
BSH Ev Aletleri	8.627
Bosch	7.694
Adını açıklamadı.	-

Kârlılıkta ilk 10

Şirket	Dönem kârı (TL)
TÜPRAŞ	36.641.128.306
Star Rafineri	31.820.364.286
Ereğli Demir Çelik	28.343.091.473
Eti Bakır	20.156.262.003
İskenderun Demir Çelik	17.345.555.630
Ford Otomotiv	15.742.875.634
Eti Maden	12.345.444.712
Şişecam	11.815.370.286
Aselsan Elektronik	10.224.981.868
Adını açıklamadı.	-

gerilediğini görüyoruz. Bu da bize sanayinin son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve kârını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor."

Finansman giderlerinin, uzun yıllardan beri ISO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından biri olduğunu söyleyen Bahçivan, ISO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32.6 artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükseldiğini kaydetti.

2022'de ISO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 2.1 trilyon liradan 3.9 trilyon liraya yükseldiği bilgisini veren Bahçivan, aktiflerdeki

büyümenin geçmiş yıllardan farklı olarak borçlanmadan ziyade özkaynak yoluyla finanse edildiğine dikkat çekti.

Ticari borçlar

ISO 500'de mali borçların yüzde 64 artışla 1.3 trilyon liraya çıktığını açıklayan Bahçivan, "Diğer borçlar da yüzde 70'e yakın artışla 711 milyar liradan 1.2 trilyon liraya yükseldi. Faaliyetlerin finansmanında ticari borçlar daha fazla kullanılmış. Firmalar kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalışmış" diye konuştu.

ISO 500'de ilk 50 şirket

Sıra	Şirket	Üretimden Satışlar (TL)
1	TÜPRAŞ	418.386.097.302
2	Star Rafineri	189.155.079.778
3	Ford Otomotiv	140.075.328.659
4	Istanbul Altın Rafinerisi	87.779.289.190
5	Ereğli Demir Çelik	69.492.409.075
6	İskenderun Demir Çelik	66.937.198.161
7	Toyota Otomotiv	65.894.452.143
8	Arçelik	64.089.464.219
9	Oyak Renault	62.664.328.181
10	TOFAŞ	59.818.225.984
11	EÜAŞ Elektrik	53.875.149.301
12	İçdaş Çelik Enerji	52.481.382.786
13	Çolakoğlu Metalurji	46.991.305.461
14	Şişecam	42.772.244.502
15	Mercedes-Benz	42.222.737.405
16	Hyundai Assan	40.871.552.000
17	Toşçelik	40.100.173.646
18	Eren Enerji	37.307.402.018
19	Vestel Beyaz Eşya	33.678.777.219
20	Aselsan Elektronik	32.978.741.689
21	Türkiye Petrolleri	32.696.066.930
22	Sasa Polyester	31.192.698.121
23	BSH Ev Aletleri	30.417.710.491
24	Enerjisa Enerji	29.509.740.544
25	PETKİM	28.812.448.172
26	Borçelik	28.369.301.046
27	Aygaz	28.040.756.046
28	KARDEMİR	26.830.747.114
29	Sarkuysan	26.325.134.990
30	TUSAŞ	25.143.017.217
31	Eti Bakır	23.652.933.666
32	Yıldız Entegre	23.318.662.808
33	Eti Maden	23.077.707.056
34	Er-Bakır	22.815.299.749
35	Atlas Enerji	21.325.119.488
36	İçdaş Elektrik Enerjisi	21.143.426.810
37	Yücel Boru	20.612.540.921
38	Vestel Elektronik	19.931.112.086
39	Assan Alüminyum	19.926.067.755
40	Unilever	19.835.249.423
41	Kazan Soda	19.416.045.149
42	İzmir Demir Çelik	19.172.449.303
43	Eti Gıda	18.906.922.142
44	Gramaltın Kıymetli Madenler	18.863.102.678
45	AKSA Akkrilik	18.426.643.075
46	Toros Tarım	17.913.059.399
47	Türk Traktör	17.771.258.274
48	Kroman Çelik	17.689.695.401
49	MMK Metalurji	17.512.548.564
50	Baştuğ Metalurji	16.714.681.407

Şirketler	2022 satış geliri
Tüpraş.....	418,4 milyar TL
Star Rafineri.....	189,2 milyar TL
Ford Otomotiv.....	140,1 milyar TL
İAR.....	87,8 milyar TL
ERDEMİR.....	69,5 milyar TL
İSDEMİR.....	66,9 milyar TL
Toyota Oto.....	65,9 milyar TL
Arçelik.....	64,1 milyar TL
Oyak-Renault.....	62,7 milyar TL
Tofaş.....	59,8 milyar TL

KÂRLARI %96 ARTIŞLA 671 MİLYAR TL

Sanayi devleri geliri katladı

■ Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşlarının sıralandığı İSO 500'ün ilk sırasında bu yıl da Tüpraş yer aldı. Şirket, geçen yıl 136,7 milyar lira olan üretimden satışlarını bu yıl 418,4 milyar liraya çıkardı. İkinci sırada, geçen yılın üçüncüsü Star Rafinerisi oldu. Şirketin geçen yıl 55,1 milyar lira olan üretimden satışları, bu yıl 189,2 milyar lira ile önemli sıçrama gösterdi. Üçüncü sırada geçen yılın ikincisi Ford Otosan var. Bu şirket de geçen yıl 67,3 milyar lira olan üretimden satışlarını 140,1 milyar liraya yükseltti. İstanbul

Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi. İSO

500 şirketlerinin üretimden satışları, geçen yıl 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Bu rakam geçen yıl 2 trilyon 48 milyar liraydı. İSO Başkanı Erdal Bahçivan, ÜFE'ye göre yüzde 10'luk reel artış bulunurken, artışın TÜFE'ye göre yüzde 33'ü bulunduğunu söyledi. İSO 500'ün toplam faaliyet kân yıllık yüzde 96 artışla 671 milyar TL'ye yükseldi. İSO 500'ün borcu da yüzde 67 artışla 2,5 trilyon TL oldu. İSO 500 şirketlerinin 98 milyar lira ile ihracatın yüzde 52'sini gerçekleştirdiği ifade edildi.

Istanbul Sanayi Odası'nın (ISO) hazırladığı **'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022** Araştırması'na göre; Tüpraş, üretimden satışlarda 418.4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu oldu. Tüpraş'ı Star Rafineri ve Ford Otomotiv izledi. İlk 500 sanayi şirketinin ihracatı ise yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara ulaştı. Yani **Türkiye** ihracatının yüzde 40'ını bu 500 şirket gerçekleştirdi.

500 SANAYİ DEVİNİN İHRACATI 98 MİLYAR DOLAR

En büyük 500 sanayi kuruluşunun istihdamı geçen yıl 2021'e göre yüzde 4.1 artarak 800 bin kişiye ulaştı.

TÜPRAS YERİNİ KORUDU

Istanbul Sanayi Odası (ISO), **'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'** araştırmasının 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. Üretimden satış rakamına göre oluşturulan listenin ilk sırasında, geçen yıllarda olduğu gibi Tüpraş yer aldı. Şirket, 2022 yılında toplam 418.4 milyar TL'lik net üretimden satış rakamına ulaştı. 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189.2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140.1 milyar lirayla 3'üncü oldu.

YÜZDE 119 ARTIŞ

ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, araştırmanın sonuçlarını dün İstanbul Odakule'de düzenlediği basın toplantısında açıkladı. 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat belirlerinin TL karşılığında artış belirleyici rol oynadı" dedi.

Erdal Bahçivan

İŞTE İLK 30 FIRMA VE SATIŞ HACMİ

SIRA		Sirket	Bulunduğu il	Üretimden satış (TL)
2022	2021			
1	1	Tüpraş	Kocaeli	418.386.097.302
2	3	Star Rafineri	Ege Bölgesi	189.155.079.778
3	2	Ford Otomotiv	Istanbul	140.075.328.659
4	-	Istanbul Aİtn Raf.	Istanbul	87.779.289.190
5	7	Erdemir	Istanbul	69.492.409.075
6	5	İsdeмир	İskenderun	66.937.198.161
7	4	Toyota Türkiye	Sakarya	65.894.452.143
8	8	Arçelik	Istanbul	64.089.464.219
9	9	Oyak-Renault	Istanbul	62.664.328.181
10	10	Tofaş	Istanbul	59.818.225.984
11	52	Elektrik Uretim A.S.	Kamu	53.875.149.301
12	11	İçdaş	Istanbul	52.481.382.786
13	12	Colakoglu Metalurji	Istanbul	46.991.305.461
14	22	Sişecam	Istanbul	42.772.244.502
15	16	Mercedes-Benz Türk	Istanbul	42.222.737.405
16	13	Hyundai Assan	Kocaeli	40.871.552.000
17	14	Toşçelik	İskenderun	40.100.173.646
18	53	Eren Enerji	Zonguldak	37.307.402.018
19	18	Vestel Beyaz Eşya	Istanbul	33.678.777.219
20	17	Aselsan	Ankara	32.978.741.689
21	34	Türkiye Petrolleri	Kamu	32.696.066.930
22	20	Sasa	Adana	31.192.698.121
23	19	BŞH Ev Aletleri	Istanbul	30.417.710.491
24	44	Enerjisa	Kocaeli	29.509.740.544
25	15	Petkim	Ege Bölgesi	28.812.448.172
26	23	Borçelik	Istanbul	28.369.301.046
27	33	Aygaz	Istanbul	28.040.756.046
28	24	Kardemir	Karabük	26.830.747.114
29	27	Sarkuysan	Kocaeli	26.325.134.990
30	28	Tusaş	Ankara	25.143.017.217

KATMA DEĞERLİ SATIŞ

Erdal Bahçivan, 2022'de yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37.7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığını belirterek, "Bu grubun payı 5.3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin

payı 4.4 puan düşüşle yüzde 28.9'a, orta-yüksek teknolojlili sanayilerin grubunun payı 1.1 puan düşüşle yüzde 27.2'ye gerilemiş durumda. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin grubunun payı ise 0.1 puan artışla yüzde 6.2' dedi.

DEVREDEN KDV SORUNU

Erdal Bahçivan, devreden KDV sorununun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldiğini kaydederek, **ISO 500**'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştığını bildirdi. Bu sorunun çözümü için çağrıda bulunan Bahçivan, şunları söyledi: "Sanayiciyi en çok rahatsız edecek çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Ekimbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır."

PERFORMANS BAŞARILI

ISO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak karlılarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten **Erdal Bahçivan**, "ISO 500"ün 2022'de faaliyet karı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi" ifadelerini kullandı.

REKOR KIRILDI

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12.9 artarak 254 milyar dolara aştığını hatırlatan Bahçivan, şöyle devam etti: "**ISO 500**'ün ihracatı ise yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. **ISO 500**'ün ihracat artışı, **Türkiye** genelinin 1.2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem **Türkiye** hem de **ISO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. **ISO 500**'ün **Türkiye sanayi** ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz."

ÖZKAYNAK YÜKSELDİ

Erdal Bahçivan, 2022'de **ISO 500**'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3.9 trilyon liraya yükseldiğini belirterek, "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1.4 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1.4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü" dedi.

**TÜPRAŞ
LİDERLİĞİNİ
KORUDU**

SANAYİ DEVLEERİNİN SATIŞLARI KATLANDI

Türkiye'nin 500 **sanayi** kuruluşu, üretimden satışlarını 2022 yılında yüzde 119 artırarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıkardı. **Sanayinin** devi ise 418.4 milyar liralık satışlarıyla bir kez daha Tüpraş oldu.

İSTANBUL Sanayi Oda-sı'nın (İSO), **sanayinin** dev şirketlerini belirleyen 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları açıklandı. Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418.4 milyar lirayla zirvedeki yerini korudu. 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189.2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. 2021'de ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140.1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. **İSO 500**'de toplamda üretimden satışlar ise 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurtiçi talep, yükselen kur ve fi-

yatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyledi.

KÂRLILIK DURUMU

İSO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak kârlarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten **Erdal Bahçivan**, şunları söyledi: "**İSO 500**'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kârın (FAVÖK) yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldiğini gö-

rüyoruz. Aynı yılda FAVÖK kârlılığı oranı, aynen faaliyet kârlılığında olduğu gibi 2.1 puan düşüşle yüzde 17.5'ten yüzde 15.4'e geriledi. Vergi öncesi kâr ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış kârlılığı oranı 0.2 puan düşüşle yüzde 9.3'e indi."

Deprem bölgesinden 66 firma

GEÇEN yıllarda mayıs ayında paylaşılan araştırmanın, bu yıl deprem nedeniyle Eylülde açıklandığını belirten Bahçivan, "**İSO 500** Büyük Listesi içinde her yıl bu 11 ilimizden çok sayıda **sanayi** kuruluşumuz yer alıyor. 2021 listemizde bu rakam 72 idi. 2022'de ise bu sayı 66 oldu. Bu şirketlerimizin de mali verilerini paylaşabilmeleriyle araştırmamızı tamamladık"

OVP'nin başarısı dış kaynak akışı sağlayacak

Erdal Bahçivan, şunları söyledi: "**İSO 500** verilerini, **sanayicilerimizin** ülkemizin geleceğine olan inancının bir göstergesi olarak da kabul etmeliyiz. Bu inancın ve azmin azalmadan devam edebilmesi için **sanayici-**

mizin, üretim hayatının en büyük ihtiyacı finansal istikrardır. Bu bağlamda, her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda

ekonomi yönetimi tarafından atılan adımları önemli buluyoruz. Orta Vadeli Programı (OVP) çok önemsiyoruz. OVP'nin ülkemizin uzun süredir ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını da sağlayacağına inanıyorum."

Türkiye'nin en büyük 50 sanayi kuruluşu

Kuruluş adı	Üretimden satışlar (Net/TL)
TÜPRAŞ	418.386.097.302
Star Rafineri	189.155.079.778
Ford Otomotiv	140.075.328.659
İstanbul Altın Raf.	87.779.289.190
Ereğli Demir	69.492.409.075
İskenderun Demir	66.937.198.161
Toyota	65.894.452.143
Arçelik	64.089.464.219
Oyak-Renault	62.664.328.181
TOFAŞ	59.818.225.984
EÜAŞ Elektrik	53.875.149.301
İçdaş Çelik	52.481.382.786
Çolakoğlu Metalurji	46.991.305.461
Türkiye Şişe ve Cam	42.772.244.502
Mercedes-Benz	42.222.737.405
Hyundai Assan	40.871.552.000
Tosçelik	40.100.173.646
Eren Enerji	37.307.402.018
Vestel Beyaz Eşya	33.678.777.219
Aselsan Elektronik	32.978.741.689
TPAO	32.696.066.930
Sasa	31.192.698.121
BSH Ev Aletleri	30.417.710.491
Enerjisa	29.509.740.544
PETKİM	28.812.448.172
Borçelik	28.369.301.046
Aygaz	28.040.756.046
KARDEMİR	26.830.747.114
Sarkuysan	26.325.134.990
TUSAŞ	25.143.017.217
Eti Bakır	23.652.933.666
Yıldız Entegre	23.318.662.808
Eti Maden	23.077.707.056
Er-Bakır	22.815.299.749
Atlas Enerji	21.325.119.488
İçdaş	21.143.426.810
Yücel Boru	20.612.540.921
Vestel Elektronik	19.931.112.086
Assan Alüminyum	19.926.067.755
Unilever	19.835.249.423
Kazan Soda	19.416.045.149
İzmir Demir Çelik	19.172.449.303
Eti Gıda	18.906.922.142
Gramaltın Raf.	18.863.102.678
AKSA	18.426.643.075
Toros Tarım	17.913.059.399
Türk Traktör	17.771.258.274
Kroman Çelik	17.689.695.401
MMK Metalurji	17.512.548.564
Baştuğ Metalurji	16.714.681.407

SANAYİCİ CİROYU VE KÂRI İKİYE KATLADI

■ **İSTANBUL Sanayi Odası'nın** (İSO) hazırladığı 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, en büyük 500 sanayi kuruluşunun cirosu geçen yıl, yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. İSO 500'ün 2022'de faaliyet kârı da yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artış belirleyici rol oynadı" dedi.

REEL ARTIŞ YÜZDE 10.8

Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu

yüzde 64.27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97.72'ye ulaşmıştı. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10.8" dedi.

ANA FAALİYETLERDEN KAZANDILAR

Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden **Erdal Bahçivan**, şöyle konuştu: "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilemiş durumda. Bu da bize sanayicinin son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve kârını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor. Sanayicinin cirosunu faaliyetlerden elde etmesi olumlu. Türk sanayicisi son yıllarda finansman konusunda çok güç kazandı. Finans yönetimi açısından daha korunaklı olduğunu söylemek mümkün."

Şirket	Ciro (TL)
TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri	418.386.097.302
Star Rafineri A.Ş.	189.155.079.778
Ford Otomotiv Sanayi	140.075.328.659
İstanbul Altın Rafinerisi	87.779.289.190
Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları	69.492.409.075
İskenderun Demir ve Çelik	66.937.198.161
Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye	65.894.452.143
Arçelik	64.089.464.219
Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları	62.664.328.181
TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası	59.818.225.984

ISO 500'DEKİ ŞİRKETLERİN ÜRETİMDEN SATIŞLARI 2022'DE %119 ARTTI

Sanayici üreterek büyüdü

✓ Geçtiğimiz yıl Türkiye'nin en büyük 500 sanayi şirketinin üretimden satışları yüzde 119 artışla 4,5 milyar liraya yükseldi. **Düşük faiz ortamının sağladığı avantajdan yararlanan sanayi devlerinin faaliyet kârı ise yüzde 96 arttı.**

Istanbul Sanayi Odası (ISO) her yıl düzenli olarak hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması"nın 2022 sonuçları yayımlandı. Üretimden satışlar yöntemiyle yapılan araştırmaya göre, Türkiye'nin en büyük beş sanayi kuruluşu; 418 milyar TL ile TÜPRAŞ, 189 milyar TL ile Star Rafinerisi, 140 milyar TL ile Ford Otomotiv, 87 milyar TL İstanbul Altın Rafinerisi ve 69 milyar TL ile Ereğli Demir Çelik oldu.

Burak Karaca

ÜRETİM VE İSTİHDAM ARTTI

Söz konusu 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artışla 4 trilyon 485 milyar liraya yükselirken, toplam istihdamı ise 2022'de yüzde 4,1 artışla 800 bin kişiye ulaştı. İlk 500'deki sanayi kuruluşlarının faaliyet kârı ise yüzde 96 artışla 671 milyar liraya çıktı.

İLK 500 ŞİRKETTEN 98 MİLYAR \$ İHRACAT

Şirketlerin faaliyet kârlılığı oranını yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilerken, faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldi. Türkiye'nin ihracatında ilk 500 sanayi şirketinin payı yüzde 40 seviyesinde gerçekleşti. ISO 500'ün ihracatı yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı.

DEPREM 4 AY GEÇİKTİRDİ

Dün düzenlenen basın toplantısında araştırma sonuçlarını kamuoyuyla paylaşan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, sonuç açıklanma tarihini son yıllarda Mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle sonuçları gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

Erdal Bahçivan

DÜŞÜK FAİZ SANAYİCİYİ KORUDU

Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe dikkat çeken, Bahçivan, "Bu da bize sanayicinin son yıllarda kârını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor" diye konuştu. Finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini söyleyen Bahçivan, "Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamının etkili olduğunu unutmamalıyız" diye konuştu. ■ İSTANBUL

✓ **800 bin kişiye istihdam sağlayan 500 şirketin ihracatı ise 98 milyar dolar oldu.**

Düşük faizin sanayiciyi koruduğunu ifade eden ISO Başkanı Bahçivan, en büyük 500 listesinin Anadolu lehine değişmeye devam ettiğine dikkat çekti.

EN BÜYÜK 10 SANAYİ ŞİRKETİ

ŞİRKET ÜRETİMDEN SATIŞ (milyar TL)

■ TÜPRAŞ.....	418,4
■ Star Rafinerisi.....	189,2
■ Ford Otomotiv.....	140,1
■ İstanbul Altın Rafinerisi.....	87,8
■ Ereğli Demir Çelik.....	69,5
■ İskenderun Demir Çelik.....	66,9
■ Toyota Otomotiv.....	65,9
■ Arçelik.....	64,1
■ Oyak Renault.....	62,7
■ Tofaş.....	59,8

TÜMOSAN 202 SIRA YÜKSELDİ

ISO 500 Araştırması'nda Albayrak Grubu şirketlerinden TÜMOSAN 202 sıra birden atlayarak 291'inci sırada yer aldı. TÜMOSAN'ın 2022 yılı net satışları, 3,7 milyar lirayı aşarken, aktif toplamı 2,7 milyar lira oldu. Şirket 2022'de 637 milyon 349 bin lira kâr elde ederken, 6,3 milyar dolarlık ihracat yaptı. Bir diğer Albayrak Grubu şirketi Varaka Kağıt ise 397'inci sıradan 475'inci sıraya geriledi. Varaka Kağıt'ın net satışları 2,2 milyar lira oldu. Aktif toplamı 3,2 milyar lirayı bulan Varaka, 2022'yi 35,5 milyon lira kâr ve 15,1 milyon dolar ihracatla kapattı.

Devreden KDV'nin çözümü için çağrı

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, her fırsatta dile getirdikleri devreden KDV sorununun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldiğini kaydederek, ISO 500'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştığını bildirdi. Bu sorunun çözümü için çağrıda bulunan Bahçivan, "Sanayiciyi en çok rahatsızlayacak çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır" diye konuştu.

Anadolu lehine değişim sürüyor

Erdal Bahçivan, ISO 500'de yer alan kuruluşların bağlı olduğu odaların Anadolu lehine değişmeye devam ettiğini belirterek, "Son yıllarda sayısal olarak düşüş eğiliminde olmasına karşın en büyük pay 152 firmayla halen ISO'ya ait. İstanbul'u, 40 kuruluşla Kocaeli Sanayi Odası izliyor. Bu odalarımızın ardından Ankara Sanayi Odası 39, Ege Bölgesi Sanayi Odası 38 kuruluşla sıralamada yer alıyor. Sonrasında 28 kuruluşla Gaziantep Sanayi Odası, 17 kuruluşla Kayseri Sanayi Odası ve 15 kuruluşla Bursa Ticaret ve Sanayi Odası geliyor" dedi.

Orta Vadeli Program'ı çok önemsiyoruz

Erdal Bahçivan, üretim hayatının en büyük ihtiyacının finansal istikrar olduğunu vurgularken, "Her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda ekonomi yönetimi tarafından atılan adımları önemli buluyoruz" dedi. "Orta Vadeli Program"ı çok önemsediklerini söyleyen Bahçivan, şöyle konuştu: "Orta Vadeli Program'ın dış kaynak akışını sağlayacağına inanıyorum. Bu kaynak akışının teknolojiye dayalı, nitelikli yeni sanayi yatırımları ile buluşturulması en büyük dileğimiz."

**İLK 10'DA
4 ŞİRKETİ
VAR**

TÜRKİYE'NİN KAYMAĞINI KOÇ YİYOR

Mega yatırımlara karşı çıkan, AK Parti hükümetleri aleyhine eylemlerde ve söylemlerde bulunan Koç Holding büyümeye devam ediyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yanında saygısızca elini cebine atan Ali Koç'un Yönetim Kurulu Başkan Vekili olduğu holding, 2022'de de kazancına kazanç katarak, ilk 10'a 4 şirketinin adını yazdırdı.

HABER MERKEZİ

Togg, Tank-Palet gibi dev projelere muhalefet eden, Gezi olayları esnasında Divan Otel'in kapısını çapulculara açan, AK Parti karşıtlarının yanlarında yer alan Koç ailesi servetine servet ekliyor. Aileye ait holding ve şirketler üretim ile satış rekorları kırıyor. **Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan**'ı tekne kazası geçiren Ali Sabancı'yı ziyaretinin ardından uğurladığı sırada elini cebine atarak nezaketsizlik yapan Ali Koç'un Yönetim Kurulu Başkan Vekili olduğu Koç Holding'in şirketleri 2022'de de kâra doymadı.

REKOR KIRDILAR

Hedef tahtasına oturttuğu AK Parti döneminde büyümeye devam eden holding, **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** hazırladığı en büyük 500 şirket listesinde ilk 10'a 4 firmasıyla mührünü vurdu. 2022 verilerine göre üretimden satışlarda Koç'a bağlı TÜPRAŞ 418.4 milyar lirayla birinci, Ford Otomotiv 140.1 milyar lirayla 3'üncü, Arçelik 64.1 milyar lirayla 8'inci, TOFAŞ 59.9 milyar lirayla 10'uncu basamakta yer aldı.

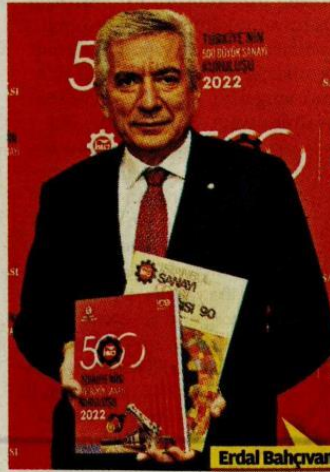
OTOMOTİV FİRMALARI ÖNE ÇIKTI

En büyük 500 listesinin ilk 10'unda otomotiv firmaları öne çıktı. Üretimden satışlarda Toyota Otomotiv 65.9 milyar lirayla 7'nci, Oyak-Renault 62.7 milyar lirayla 9'uncu oldu.

Listede savunma **sanayii** firmalarından ASELSAN 33 milyar lirayla 20'nci, TUSAŞ 25.1 milyar lirayla 30'uncu, ROKETSAN 12.9 milyar lirayla 65'inciliği elde etti.

GÖZLE GÖRÜLÜR GELİŞME

İSO Başkanı Erdal Bahçivan, ilk 50 şirketin uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını; ilk 100 firmanın payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12.9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçivan, "İSO 500'ün ihracatı ise yüz-

de 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1.2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de İSO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" şeklinde konuştu.

Bahçivan, 500 büyük şirketin 2022'de faaliyet kârının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını aktardı.

FİNANSMAN GİDERLERİNDE AZALIŞ

Bahçivan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri İSO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından olduğunu hatırlatarak, şu bilgileri verdi: "İSO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32.6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemiş olması dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz

ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor. O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve kredi erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğu biliniyor. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet kârına oranındaki görece iyileşmenin, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı İSO 500 verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz."

AKTİF TOPLAMINDA BELİRGİN YÜKSELİŞ

Bahçivan, 2022'de İSO 500'ün aktif toplamının yüzde 3.9 artarak 3.9 trilyon liraya yükseldiğine değinerek, "Ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1.4 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1.4 trilyon liraya varmış durumda. 2022'de öz kaynaklar 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya çıkarak yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü" diye konuştu.

Bahçivan, İSO 500 şirketlerinde borçların payının yüzde 70.7'den yüzde 64.3'e gerilediğini belirtti. Öz kaynakların payının da yüzde 29.3'ten yüzde 35.7'ye geldiğini vurgulayan Bahçivan, mali borçların yüzde 64 artışla 1.3 trilyon liraya; diğer borçların da yüzde 70'e yakın yükselişle 1.2 trilyon liraya vardığını dile getirdi.

Bahçivan, "Ticari borç kullanımının artmasından, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalıştıklarını anlıyoruz" dedi.

Bahçivan, en büyük 500 şirketin kısa vadeli mali borçlarındaki artışın yüzde 99, uzun vadeli borçlarındaki yükselişin ise yüzde 37 olduğunu altını çizdi. Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 52.1'e dayandığını söyledi.

FOTOĞRAF: KAHRAMARŞIY

TÜRKİYE'NİN
SANAYİ
DEVLERİ
BELLİ OLDU

Sanayinin 'en büyüğü' Tüpraş koltuğunu korudu

ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması-2022' sonuçlarını açıkladı. Buna göre 2022'de en büyük sanayi kuruluşu bu yıl da Tüpraş oldu. Tüpraş'ın Star Rafineri ve Ford Otomotiv takip etti. Üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçvan, yaptığı değerlendirmede finansman, KDV gibi birçok soruna değinirken üretici ve tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurguladı.

Türkiye'nin sanayi devleri belli oldu. İstanbul Sanayi Odası (İSO), Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500) araştırmasının 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. Üretimden satış rakamına göre oluşturulan listenin ilk sırasında, uzun yıllardır olduğu gibi yine TÜPRAS (Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.) yer aldı. Şirket, 2022 yılında toplam

418,4 milyar TL'lik net üretimden satış rakamına ulaştı. Azerbaycan devletine ait Star Rafineri ise 189,2 milyar TL'lik net üretimden satış rakamıyla 2. sıraya yükseldi. Şirket, 2021'de üçüncü, 2020'de altıncı sırada yer alıyordu. TCP-RAŞ gibi Koç Holding bünyesinde olan Ford Otomotiv, 140,1 milyar TL'lik üretimden net satış rakamıyla üçüncü sırada yer aldı. Şirket geçen sene ikinci sırada yer almıştı. Önceki yıllarda ismini gizleyen ancak altıncı sırada yer aldığı bilinen İstanbul Altın Rafinerisi, 87,8 milyar TL'lik üretimden net satışla 2022'de dördüncü sırada yükseldi. 2021'de yedinci sırada yer alan Ereğli Demir Çelik, 2022'de 69,5 milyar TL'lik net üretimden satışla

beşinci sırada yükseldi. Geçen yıl beşinci sırada yer alan İskenderun Demir Çelik, 66,9 milyar TL'lik net üretimden satış rakamıyla 2022'de altıncı sırada yer aldı. Geçen yıl dördüncü sırada yer alan Toyota Otomotiv, 65,9 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de yedinci sırada düştü. Koç Holding bünyesindeki bir diğer şirket Arçelik,

2022'de 64,1 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de sekizinci sıradaki yerini korudu. Oyak Renault da 2022'de 62,7 milyar TL'lik net üretimden satışla dokuzuncu sıradaki yerini korudu. Yine Koç Holding bünyesindeki Tofas, 59,8 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de onuncu sıradaki yerini korudu. —EKONOMİ SERVİSİ

2022'de 64,1 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de sekizinci sıradaki yerini korudu. Oyak Renault da 2022'de 62,7 milyar TL'lik net üretimden satışla dokuzuncu sıradaki yerini korudu. Yine Koç Holding bünyesindeki Tofas, 59,8 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de onuncu sıradaki yerini korudu. —EKONOMİ SERVİSİ

'ÜRETİCİ VE TÜKETİCİ ENFLASYONU ARASINDAKİ MAKAS GENİŞ'

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçvan, Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini belirtti. "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile anımsatıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sağladığı görülmüştür" dedi. Bahçvan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27'ne ulaşmıştı. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor" ifadelerini kullandı.

KARLILIK RASYOLARINDA GEÇEN YILA GÖRE GERİLEME

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar dolara ulaştığını anımsatan Bahçvan, "İSO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSO 500'ün ihracatı arttı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de İSO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" şeklinde konuştu. Bahçvan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor" ifadelerini kullandı.

DÜŞÜK FAİZ FİNANSMAN GİDERLERİNE YANSIDI

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçvan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri İSO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından olduğunu belirterek, şu bilgileri verdi: "İSO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemesi dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelerle çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımının sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerine de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor. O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve krediye erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet karına oranındaki görece iyileşmenin, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı İSO 500 verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz."

İSO 500'ÜN TOPLAM BORCU YÜKSELDİ

Erdal Bahçvan, 2022'de İSO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirtti. "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyümüş" diye konuştu. İSO 500 kuruluşlarında borçlanma payının yüzde 70'den yüzde 64,3'e gerilediğini, öz kaynakların payının yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktığını vurgulayan Bahçvan, mali borçlanım yüzde 64 artışla 1,3 trilyon liraya, diğer borçlanım da yüzde 70'e yakın yükselişle 1,2 trilyon liraya yükseldiğini anlattı. Bahçvan, "Ticari borç kullanımının artmasından, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalıştıklarını anlıyoruz" şeklinde konuştu. En büyük 500 kuruluşun kısa vadeli mali borçlanımındaki artışın yüzde 99, uzun vadeli borçlanımındaki yükselişin ise yüzde 37 olduğunu aktaran Bahçvan, kısa vadeli mali borçlanım toplam mali borçlanım içindeki payının ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 52,1'e ulaştığını söyledi.

'UZUN VADEDE BORÇ BULAMAMA GERÇEĞİ İLE KARŞI KARŞIYAYIZ'

Erdal Bahçvan, uzun vadeli borçlanmada karşılaşılan sorunlara ilişkin bir soru üzerine, "Yatırıma dönük uzun vadeli kredilerin düşük olduğunu zaten uzun vadeli yatırım borçlarının oransal artışının düşük olmasından görüyoruz. Arzu ederdik ki geçen yıl uygulanan politika; biraz daha kalınlama ve yatırım amaçlı krediler noktasında güçlü bir destek olması, uzun vadeli yatırımlar konusunda destek sağlanmıyordu. Ancak bunun yeterince gerçekleşmediğini görüyoruz. Uzun vadeli borçlanım önemli çok net. Geçen yıldan bu yana geldiğimizde firmamızın uzun vadeli borç kaynaklarını bulamadığı gerçeğiyle karşı karşıyayız" ifadelerini kullandı. Bahçvan, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen 11 ilde çok sayıda sanayi kuruluşunun İSO 500 Büyük listesi içinde her yıl yer aldığı hatırlatarak, "2021 listesinde bu rakam 72ydi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz" dedi.

DEVREDEN KDV ALACAKLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN ÇAĞRI

Erdal Bahçvan sunumunda devreden KDV konusuna da dikkat çekti. Bahçvan devreden KDV ile ilgili olarak "İSO 500'ün devreden KDV yükü yüzde 107 oranında artarak 49 milyar liraya yaklaştı. Biz bu döngüye, sık sık vurguladığımız gibi; sanayi kuruluşlarımızın, yüksek kaynak ihtiyacına karşın, devlete sıfır faiz ve sensus vade ile borç vermesi olarak tanımlıyoruz. Ne yazık ki bu döngü 2022'de de azalmak yerine artarak devam etmiş. Enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde, paranın değeri hızla azaldığından bu sorun bugün artık daha önemli hale gelmiş bulunuyor. Çeşitli platformlarda pek çok defa gündeme getirdiğimiz üzere bu konuda sanayicileri en çok rahatsızlayan çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Emisyon kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır" diye konuştu.

AR-GE HARCAMASI YAPAN KURUMLARIN SAYISI GERİLEDİ

2022 yılında yapılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler aldı. Bu grubun payı bir önceki yıla göre 5,3 puan arttı. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı 4,4 puan düşüşle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknoloji sanayilerin grubunun payı 1,1 puan düşüşle yüzde 27,2'ye geriledi. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2 oldu. İSO 500 içinde Ar-Ge yapan kuruluş sayısı arasında, 2013'ten itibaren görülen kademeli artışın, 2018'den sonra durağanlaştığı görüldü. 2021'de 265 olan Ar-Ge yapan kuruluş sayısı, 2022'de 260'a geriledi. 2022'de Ar-Ge harcamaları 16 milyar TLyi aşarken, Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı yüzde 0,36'ya düştü. 2019'da bu oran yüzde 0,58'e kadar yükselmişti.

YABANCI İŞÇİ DEMOGRAFİK YAPIYI BOZAR

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıklayan İstanbul Sanayi Odası Başkanı Erdal Bahçivan'dan artan yabancı işçi istihdamıyla ilgili dikkati çeken açıklamalar geldi. Bazı sanayiciler arasında dile getirilen "müteciler gidirse çalışacak eleman bulamazız, sanayide çöküş olur" söylemleri hakkında görüşü sorulan Bahçivan, "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına gelecek demografik ve sosyolojik yapısını sıkıntıya sokacak ve tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşmaya biz ISO olarak net olarak karşılık" dedi. Türkiye'nin

sanayisine nitelik, akıl ve değer katacak olan yabancı işçiler konusunda sıkıntı olmadığını ancak nitelik getirilmeden sadece emeğe dönük boyutuyla yabancıların ekonomiye destek katmasını doğru bulmadıklarını belirten Bahçivan, "Bu bizi sonuçta olmayan bir yolculuğa doğru götürür" değerlendirmesinde bulundu.

"Böylesi bir göçün Türkiye'yi sonuçta olmayan bir dehlize götürme riski var" diyen Bahçivan, sadece emeğe dayalı rekabet gücü oluşturmanın gelecek nesilleri yük altında bırakacağını, kimsenin bunun sorumluluğunu alamayacağını vurguladı.

500'ün aktif büyüklüğü 3,9 TRİLYONA yükseldi

98 milyar dolara yaklaşan rakamıyla, tarihinin en yüksek ihracatına ulaşan Türkiye'nin en büyük 500 kuruluşunun aktif büyüklüğü 3,9 trilyon liraya ulaştı.

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO), Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarını açıkladı. İSO'nun hazırladığı verilere göre Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar lirayla üretimden satışla 3'üncü oldu.

İLK 10'DA 4 OTOMOTİV MARKASI

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar lirayla üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar

yar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

ÜRETİMDEN SATIŞLAR 4 TRİLYON 485 MİLYAR TL

Araştırmaya sonuçlarına ilişkin konuşan İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadı. Böylece üretimden satışlar yüzde 33,3 ile yüksek bir artış sergiledi" dedi.

ÖZKAYNAKLAR 1,4 TRİLYON LİRA OLDU
2022'de İSO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirten Bahçivan, "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü" diye konuştu.

İHRACATI YÜZDE 14,1 ARTTI

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını söyleyen Bahçivan, "İSO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece Türkiye genelinde de İSO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" beyanında bulundu.

AKTİFLERDEKİ BÜYÜME BORÇLANMA YERİNE ÖZKAYNAKLARDAN

SANAYİNİN DEVLERİ BELLİ OLDU

İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları belli oldu. **ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan araştırmada, 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluşu 189,2 milyar lira ile Star Rafineri takip etti

İstanbul Sanayi Odası (ISO) tarafından hazırlanan sanayi sektörünün devler liginin belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. **ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması toplantısına **ISO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları İrfan Özhamaratlı ve Cemal Keleş** katıldı. Öte yandan güncel **ISO 500**'ün yanında, son 5 yıldır olduğu gibi araştırmanın 50 yıl önceki yani 1973 yılında yapılan ve 100 Büyük Firma olarak yapılan araştırmanın içeriği de paylaşıldı. **ISO 500** çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu. 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı.

DEPREM BÖLGESİNDEN 66 FIRMA LİSTEDE

Geçtiğimiz yıllarda mayıs ayında paylaşılan araştırmanın, bu yıl 11 ilimizi etkileyen ve tüm Türkiye'yi yasa boğan deprem felaketi nedeniyle eylül ayında açıklan-

Çağlar ÇAGATAY

dığını ifade eden **Erdal Bahçivan**, "Bu yılın başında ülkemizi derinden yaralayan Kahramanmaraş depremini yaşadık. On binlerce vatandaşımızı kaybettik. Acılarımız hala çok taze. Dünyada eşi benzeri olmayan ve 11 ilimizi etkileyen felaketin ekonomik yıkımı da büyük oldu. Birçok sanayi tesisimiz haftalarca faaliyete geçemedi. Devletimiz bu bölgede mücbir sebep hali ilan ederek firmalarımızın vergisel yükümlülüklerini erteledi. Takdir edersiniz ki **ISO 500** Büyük Listesi içinde her yıl bu 11 ilimizden çok sayıda sanayi kuruluşumuz yer alıyor. 2021 listemizde bu rakam 72 idi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz. Bu şirketlerimizin de mali verilerini paylaşabilme noktasına gelmesiyle birlikte **ISO 500** araştırmamıza başlayarak en kısa sürede tamamladık." diye konuştu.

ÜRETİCİ VE TÜKETİCİ ENFLASYONUNDA MAKAS GENİŞ

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını kaydeden **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. **ISO 500** Büyük kuruluşlarının üre-

timden satışlardaki reel değişimlerine baktığımızda da şu sonuç dikkat çekiyor: 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu anındığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor.

Reel değişimleri hesaplarken son yıllarda hep yaptığımız gibi bu yıl da, yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandık. Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada **sanayicinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor."

SANAYİCİ ESAS FAALİYETLERİNE ODAKLANDI

2022'de net kambiyo karlarındaki ivme kaybının etkisiyle üretim faaliyeti dışı gelirlerin sınırlı artış gösterdiğinin altını çizen **Erdal Bahçivan**, konu ile ilgili şunları söyledi: "Başka bir deyişle 2022'de üretim faaliyeti dışı gelirlerin karlılığa katkısı bir hayli azalmış bulunuyor. 2022 yılında **ISO 500**'ün diğer faaliyetlerden oluşan gelir ve karları 683 milyar lira iken, gider ve zararları 572 milyar lira olarak gerçekleşmiş. Bu iki rakam arasındaki fark alındığında, **ISO 500**'ün üretim faaliyeti dışı net geliri 111 milyar lira artmış ve bir önceki yıla göre artış oranı da yüzde 14,6 ile sınırlı düzeyde gerçekleşmiş. **Sanayinin** son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerine de dikkatimizi çekmek istiyorum. Üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kar ve zarar toplamı içindeki payının son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilediğini görüyoruz. Bu da bize **sanayicinin** son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor."

KÂRLILIK RASYOLARI GEÇEN YILA GÖRE DÜŞÜK

ISO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak karlarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten **Erdal Bahçivan**, "ISO 500'ün 2022'de faaliyet karı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, yüzde 14,8'den 2 puan düşerek yüzde 12,8'e geriledi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 21 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor" ifadelerini kullandı.

2022'de **ISO 500**'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 21 trilyon liradan 3,9 trilyon liraya yükseldiği bilgisini veren **Erdal Bahçivan**, aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıkların yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıkların ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükseldiğini söyledi. Aktiflerdeki büyümenin geçmiş yıllardan farklı olarak borçlanmadan ziyade öz kaynak yoluyla finanse edildiğine dikkat çeken Bahçivan, 2022'de öz kaynakların 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 arttığını, toplam borçların 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdüğünü belirtti. Bahçivan, yüksek karların desteğinin yanı sıra borçlanma imkan ve eğilimindeki düşüşün etkisiyle, **ISO 500** kuruluşlarında borçların payının yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e gerilediğini, öz kaynakların payının da yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktığını dile getirdi.

**İSO
BAŞKANI
UYARDI**

Yabancı işçiler nüfus yapımızı sıkıntıya sokar

Birinci sıraya yerleşen Tüpraş, Kocaeli İzmit'te yer alıyor.

Istanbul Sanayi Odası'nın (İTO) her yıl açıkladığı '500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesi' açıklandı. İlk sırayı 418.4 milyar liralık satışlarıyla bir kez daha Tüpraş aldı. İlk 10 şirketten 4'ü Koç'a ait. İlk 10'da Türkiye'nin ikinci önemli ekonomik topluluğu Sabancı'ya ait bir şirket yer almadı. İlk 10 şirket şöyle sıralandı: Tüpraş, Star

Bahçivan

Rafineri, Ford, İstanbul Altın Rafinerisi, Ereğli Demir ve Çelik, İskenderun Demir ve Çelik, Toyota, Arçelik, Oyak-Renault, TOFAŞ. İTO Başkanı **Erdal Bahçivan**'dan "yabancı işçi" tepkisi geldi. Bahçivan, "Demografik ve sosyolojik yapıyı sıkıntıya sokacak nüfuslaşmaya karşıyız" dedi.

500 Büyük Sanayi arasında TÜPRAŞ yine birinci

İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre, en büyük 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi.

"Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"nın sonuçları, İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklandı.

Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncülüğün ikinciye yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye ba-

samak yükselmesi dikkati çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, İSO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli

depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi. Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki farkın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu. **Erdal Bahçivan**, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmanın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi.

Faaliyete geçen fabrika azaldı

AĞUSTOS ayında sanayi siciline kaydedilen firma sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre %30,5 azaldı. Faaliyete başlayan firma sayısı ağustosta 905, ocak-ağustos döneminde 8 bin 388 oldu. Sanayi siciline kaydedilen firmalar, ağustosta bir önceki yıl aynı aya göre yüzde 30,5, ocak-ağustos döneminde ise yüzde 27,4 düştü. 2023'te mayıs ve temmuz ayları dışında aylık bazda düşük seyir devam etti. Sanayi sektöründe firmalar, faaliyete başladıklarında sanayi siciline kaydolmak zorunda. Sanayinin üç ana sektörüne bakıldığında, madencilik ve taşocakçılığında aylık bazda düşüş yüzde 37,8, imalat sanayinde yüzde 29,9 ve elektrik-gaz-buhar sektöründe yüzde 43,8 oranında olarak gerçekleşti.

Türkiye'nin birçok kentinde Suriyeliler başta konfeksiyon olmak üzere çeşitli iş kollarında çalışıyorlar.

Patronlardan yabancı işçi yanıtı: Demografik yapıyı sıkıntıya sokar

Suriyeli sığınmacıların **sanayideki** rolüyle ilgili soruya **İSO Başkanı** Bahçivan'dan "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşma yapısına **İSO** olarak karşıyız?" yanıtı geldi.

bir yolculuğa doğru götürür" dedi. Bahçivan, sözlerini "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşma yapısına **İSO** olarak karşı olduğumuzu, net bir şekilde karşı olduğumuzu söylemek istiyorum. Böylesine bir göçün bizi soru olmayan bir dehlize götürme riski var. Sadece ve sadece emeğe dayalı bir rekabet unsuru olarak **biz sanayideki** istihdamın önünü sınırsız bir şekilde açarsak yarınki nesillerimize vereceğimiz toplumsal sorun adına bizi ciddi anlamda yük altında bırakır. Ancak tekrar söylüyorum; değer, birikim ve tecrübe kazandıracak boyutta seçilmiş bir iş gücünün yabancılarla da desteklenmesi noktasında hiç itirazımız yok. Bunun ölçüsünün kaçırma noktasında hiçbirimiz mesuliyet alamayız." diye sürdürdü.

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** dün Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarını açıkladı. Açıklaması sonrası Bahçivan'a "Mültecilerin istihdamının **sanayiciler** açısından önemi ne?" sorusu yöneltildi. Türkiye'nin üretimine nitelik, akıl ve değer katacak yerli veya yabancı herkese ihtiyaç olduğunu vurgulayan Bahçivan, "Ancak sadece ve sadece nitelik getirmeden emeğe dönük boyutuyla yabancıların ülke ekonomisine ve üretimine destek katma noktasına bakacak olursak bu bizi maalesef sonu olmayan

'AKP iktidarı Türkiye'yi Araplaştırmaya çalışıyor'

Namık Kemal Zeybek

ATA Parti Genel Başkanı Namık Kemal Zeybek, Türkiye'nin en büyük sorunu haline gelen sığınmacılar ile ilgili sert bir açıklama yaptı. Zeybek, "Bunlar sığınmacı, mülteci muhacir, ya da ensar-muhacir meselesindeki muhacirler değildir. Bunlar yani bu Suriye'den getirilenler, Suriyeli yerleşmecilerdir. Bunlar Türkiye'ye yerleştirilmek üzere getiriliyorlar. Kim getiriyor? Büyük Orta Doğu Projesi (BOP) için uğraşanlar. Bunla-

rın gönderilmeleri BOP açısından şöyle önemli. Böylece Suriye'de alan boşaltılması oldu ve o alana da PKK devleti yerleştirildi. Bugün artık güneyimizde, ordusuyla eğitim ile bir PKK devleti fiilen vardır. Türkiye bu beladan kurtulmalıdır" dedi. Zeybek, Türkiye'yi 20 yılı aşan süredir yöneten AKP iktidarının, BOP projesine uyum sağlayarak Türkiye'yi Araplaştırmaya çalıştığına da dikkat çekti.

73 HALKA AÇIK ŞİRKETİN 65'İNİN HİSSE FİYATI EN AZ İKİYE KATLANDI

Halka açık şirketler kârda geriledi ama hisseleri uçtu

ŞEBNEM TURHAN

Son yıllardaki halka arz furiasından az da olsa **İstanbul Sanayi Odası**'nın sanayinin en büyük 500 listesi de nasibini aldı. 40 şirketin halka arz edildiği 2022 yılına ait İSO500 listesine 4 adet 2022 yılında halka açılan şirket ile önceki yıllardan halka arz olan 4 adet şirket katıldı. Böylece listede halka açık şirket sayısı 73 ile tüm yılların zirvesini gördü. Listede halka arzı bu yıl yapılan 9 şirket de yer aldı böylece aslında listede 82 halka açık şirket bulunuyor. Halka açık şirketlerin dönem karında payı düşse de hisse performansları katlanarak arttı.

İSO500 verilerine göre 2017-2021 dönemlerinde 65-69 olan halka açık şirket sayısı 2022 yılında 8 adet arttı ve 73'e yükseldi. 2022 yılında özellikle işletme sermayesi bulma konusunda sıkıntı yaşayan şirketler halka arza yönelerek finansal kaynağa erişim sorunlarını aşmayı hedeflerken, hisselerin tavan serisi ise halka arzlarla yoğun talep göstermesine neden oldu. Böylece hem şirketler finansal erişim sağladı hem de hisselerin değeri beklentilerin çok çok üzerinde artış gösterdi.

Dönem kârı toplamındaki payı 12,6 puan geriledi

İSO500 verilerine göre sayıdaki artışa rağmen halka açık şirketlerin İSO500'ün temel göstergeleri ile toplam büyüklükleri içindeki payları ise farklı sonuçlar ortaya koydu. 2021'den 2022'ye halka açık şirketlerin üretimden satışlar içindeki payı yüzde 30,8'den yüzde 32,3'e, ihracattaki payı yüzde 30,8'den yüzde 34,1'e ve faiz, amortisman ve vergi öncesi kar/zarar payı ise yüzde 32,6'dan yüzde 33,2'ye çıktı. Buna karşın dönem kar ve zarar toplamındaki payı ise yüzde 46,2'den yüzde 33,6'ya sert düşerken özkaynak payı da yüzde 30,5'ten yüzde 28,7'ye, toplam aktifler payı da yüzde 30,6'dan yüzde 30,3'e düştü.

Hisse performansında

İlk 10'da ağırlık ilk 100 dışından
Hem İSO500'ün hem halka açık şirketlerin hem de dönem karında birincilik TÜPRAŞ'ın olsa da geçen yılki hisse performansı açısından TÜPRAŞ kendine 21'inci sırada yer bulabilirdi. Birincilik dönem karı sıralamasını veremeyen genel sıralamada 264'üncü olan ve İSO500 listesine 2022'de dahil olan Qua Granit'te. 9 Nisan 2022'de borsada işlem görmeye başlayan Qua Granit hisseleri yılsonuna kadar yüzde 778,5 yükseliş gösterdi. İkincilik ise genel sıralamada 270'inci, dönem karı sıralamasında ise 192'inci olan ve hisseleri yüzde 627,2 artan Hektaş'a ait. Anadolu İsuza ise yine

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu listesinde halka açık şirketlerin sayısı 73'e çıktı ama toplam dönem karından aldıkları pay 12,6 puan birden geriledi. Halka açık şirketler dönem karında kan kaybetmeler de hisseleri Borsa İstanbul'da kat be kat artış gösterdi.

İSO500 halka açık şirketler

	Genel sıra	Dönem kârı sıra	Hisse performansı (%)		Genel sıra	Dönem kârı sıra	Hisse performansı (%)
Qua Granite	264	-	778,5	Ak Enerji	69	-	192,9
Hektaş	270	192	627,2	Vestel Elektronik	38	-	184,5
İsuza	205	-	572,6	Aksa Akriplik	45	53	178,8
Ulusoy Un	273	200	441	Oyak Çimento	73	-	166,1
TuKaş	256	73	426	Erciyas	452	-	166,1
Pınar Süt	165	316	350,5	Petkim	25	386	155,9
Aygaz	27	433	333,2	Döktaş	160	-	151,5
Europap Tezol	431	-	329,6	Goodyear	145	454	151,2
Kimpur	204	-	323,1	İzdemir	42	-	143,8
SASA	22	31	316,3	Nuh Çimento	183	96	143,7
Doğanlar Mobilya	335	294	314,7	Anadolu Efes	220	497	143,7
Menderes Tekstil	321	240	306,5	Deva Holding	231	77	142
Boğaziçi Beton	294	-	304,6	Arçelik	8	86	141,1
Pınar Et	484	329	295,7	Tofaş	10	14	137,8
Ulusoy Elektrik	462	-	291,7	Sun Tekstil	381	-	135,4
Ege Endüstri	424	-	266,9	Coca Cola	60	-	135,2
Akçansa	102	178	259,6	Bossa	382	-	133,8
Tümosan	291	152	246,5	Klimasan	370	284	133,2
Cemtaş	296	97	245,7	Ford	3	6	132,7
Gübretaş	123	126	243,9	Kervan Gıda	391	256	130,8
Tüpraş	1	1	243,2	Bagfaş	249	156	129,3
Cimsa	158	122	239,9	Jantasa	293	155	123,7
Bak Ambalaj	457	-	230,3	Tuborg	197	-	122,2
Şişecam	14	8	227,1	Ege Profil	253	-	121,5
Ege Seramik	472	273	226,1	Koçer Çelik	92	-	119
Türk Traktör	47	-	221,3	Brisa	62	57	118
Yataş	188	143	217,4	Sarkusyan	29	124	116,2
Göllaş	415	331	216,3	Kardemir	28	-	108,2
Kordisa	130	376	214,2	Kartonsan	331	144	92,3
Borusan	57	484	211,3	Vestel Beyaz Eşya	19	-	83,11
Tat Gıda	365	238	210,2	Erbosan	413	205	69
Europen	440	211	208,7	Erdemir	5	3	67
Dyo Boya	245	-	207	İsdemir	6	5	59,7
Otokar	97	130	206,5	Kent Gıda	260	159	28
Enerjisa	24	-	201,7	Banvit	88	476	-1,44
Aselsan	20	9	199,1	Türk	-	-	-
Yayla Gıda	274	-	195,8	Prismian	184	-	-42,3

Halka açık kuruluşların temel göstergeler içindeki payları (%)

	2021	2022
Üretimden satışlar (net)	30,8	32,3
Ihracat	30,8	34,1
Dönem kâr ve zarar toplamı (VÖ)	46,2	33,6
FAVÖK	32,6	33,2
Toplam borçlar	30,7	31,3
Özkaynak	30,5	28,7
Aktif toplamı	30,6	30,3
Ücretli çalışanlar	23,1	24,4
Net katma değer	27,5	28,1

dönem karı sıralamasını veremeyi tercih etmemiş ancak genel sıralamada 205'inci, hisse performansı ise yüzde 572,6 olarak dikkat çekti. Ulusoy Un, genel sıralamanın 273'üncüsü, dönem karı sıralamasının 200'üncüsü hisse performansı olarak ise dördüncü sırada yer alıyor. TuKaş genel sıralamada 256'ncı olsa da dönem karında 73'üncülük ile ilk 100'de. Yüzde 426'lık hisse performansıyla TuKaş beşinci sırada yer aldı. Pınar Süt genel sıralamada 165'inci, dönem karı sıralamasında 316'ncı ama hisse performansında yüzde 350,5 ile altıncı olmayı başardı.

İlk 100 içinden hisse performansında ilk 10'a girebilen iki şirketten

biri ise Aygaz. Aygaz genel sıralamada 27'nci olsa da dönem karı sıralamasında 433'üncü sırada bulunuyor. Hisseleri ise Aygaz'ın 2022 yılında yüzde 333,2 getiri sağladı. 2021'de halka açılan Europap Tezol genel sıralamada 431'inci ama yüzde 329,6'lık hisse performansı ile sekizinciliği aldı. 28 Nisan 2022'de hisseleri borsada işlem görmeye başlayan Kimpur genel sıralamada 204'üncü yüzde 323,1 getiriyle hisse performansında ise dokuzuncu sırada. Onunculuk ise 2022'ye damga vuran SASA'ya ait. SASA genel performansıyla 22'inci, dönem karıyla 31'inci sırada yer alırken yüzde 316,3'lik hisse fiyatı artışıyla onuncu sırada yer alıyor.

65 şirketin hisse fiyatı en az ikiye katlandı

Karlılıkta ilk 10'da yer alan şirketlerde ise hisse performansları ise görece zayıf oldu. Dönem karı sıralamasında üçüncü olan Erdemir 2022 yılında hisse fiyatını yüzde 67 artırıncı, yine dönem karı sıralamasında 5'inci olan İsdemir'in hisse fiyatı yüzde 59,7 yükseliş sağladı. Dönem karında 6'ncı sırada bulunan Ford Otomotiv hisseleri yüzde 132,7 sağlarken, sekizinci sırada yer alan Şişecam'ın hisseleri yüzde 227,1 arttı. Dönem karında 9'uncu sırada bulunan Aselsan'ın hisse performansı ise yüzde 199,1 oldu. İSO500 listesinde yer alan sadece iki şirketin 2022 yılında hisseleri kayıp yaşadığı. Bunlardan Türk Prismian 2022 yılını yüzde 42,3 kayıpla tamamarken, Banvit hisseleri ise yüzde 1,44 geriledi. Diğer 73 şirketin arasında 65'inin hisse fiyatı iki katı veya daha fazla artış gösterdi.

ÖNERİ - YORUM Şeref Oğuz seref.oguz@nbe.com.tr

Sanayide teknoloji yürüyüşümüz patinaj yapıyor

Istanbul Sanayi Odası'nın ISO-500 araştırması, sanayide yapısal dönüşümün kendisini giderek daha fazla hissettirdiğini ortaya koyuyor. Başkan Erdal Bahçivan; Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin %6,2'ye takılıp kalmasına dikkat çekiyor ve "Bu durum yapısal değişime işaret etmektense uzak" diyor.

Sanayimizin teknolojik yapısına dair ipuçları, benim en fazla ilgimi çeken bulgular... 2022'de yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı %37,7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığı görülüyor. Bu grubun payı bir

önceki yıla göre 5,3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı 4,4 puan düşüşle %28,9'a, orta-yüksek teknoloji sanayiler grubunun payı 1,1 puan düşüşle %27,2'ye gerilemiş durumda.

SAHI, NEDEN TEKNOLOJİ KULLANIMINDA PATINAJ YAPIYORUZ?

Yaratılan katma değer teknoloji yoğunluğuna baktığımızda, özellikle son yıllarda düşük teknoloji orta-düşük teknolojiye doğru bir kayma dikkat çekiyor. Ama orta-düşükten orta-yüksek teknolojiye, orta-yüksek tekno-

lojiden yüksek teknolojiye geçişte ise bir patinaj söz konusu...

Oysaki küresel rekabetin yolu Ar-Ge ve inovasyondan geçiyor. Başkan Bahçivan; "Önümüzdeki dönemde bu doğrultuda bir sanayileşme perspektifi benimsenmesi kaçınılmaz" diyor. Bu da yetmez, Ar-Ge ve inovasyonu içselleştirmek, gerekli çabayı harcamak ve yatırımdan kaçınmamak şart...

İKİ SORU İKİ CEVAP Ar-Ge yapan kuruluş sayısı ne yönde seyrediyor?

ISO 500'deki Ar-Ge harcaması yapan kuruluşların sayısı hala ye-

tersiz. Sanayicinin daha hevesli olması gerekiyor. 2013'ten bu yana görülen kademeli artışın, 2018'den sonra durağanlaştığı görülüyor. 2021'de 265 olan AR-GE yapan kuruluş sayısı, 2022'de 260'a gerilemiş. Bu, kabul edilebilir değildir.

Sanayici Ar-Ge'ye ne kadar harcamış?

2022'de şirketlerimiz Ar-Ge'ye 16 milyar lira harcamış. Bu durum 2021'e göre %80'nin üzerinde bir artışa işaret etse de, sanayi kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü Ar-Ge'ye harcamaları gayet düşündürücü...

not

AR-GE UMURUMUZDA DEĞİL Mİ?

Yıllarca soru sordum; "Neden AR'aştığımız kadar GE'liştiremiyoruz?" diye... Yarım asırdır ekonomi haberciliğinden imbiklediğim ve vardığım sonuçları objektif olarak inceleyelim derim; 1-Farklı olandan KORKU, 2-Bize benzemeyene NEFRET, 3-Rakiple düello yerine PUSU, 4-Aklı yerine KURNAZLIK, 5-Sabır yerine TELAŞ, 6-Merak yerine BIAT, 7-Bilgi yerine KANAAT, 8-Özgün yerine TAKLİT, 9-Kazan yerine KAYBET, 10-Ödül yerine CEZA... Hal böyle olunca Ar-Ge; 'Arakla, Getir' halini alıyor. ISO Başkanı Erdal Bahçivan'ın "yapısal değişime

işaret etmektense uzak" diye yorumladığı ISO-500 sonuçları teknolojik patinajın tehlikesini hatırlatıyor. Aslında bu durum kaynak değil, idrak sorunu... Ar-Ge umurumuzda değilmiş gibi davranıyoruz ve bu durum iyi bir gelecek sunmuyor sanayimize... Başanılı Ar-Ge projelerine bakın; buradaki düşünceler özgür, gençleri meraklı, farklı fikirleri cesazsız. Bırakın çocuklar merak etsin, onların merak repertuvarını daraltmayın, genişletin. ISO 500'den çok fazla geliştirici öneri çıkar bize. Son söz; her arayan bulamayabilir ama bulanlar daima arayanlar olmuştur.

EN BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU TÜPRAŞ

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçün-

cü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun

Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Sanayici asıl işine odaklandı kârı artırdı

Türkiye sanayisinin devler liginde üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışla Tüpraş oldu. İlk 500'de faaliyet dışı net gelirlerin kâr ve zarar toplamı içindeki artış oranının yüzde 44.1'lerden yüzde 23'e gerilemesi dikkat çekti.

RAPORDAN NOTLAR

- Sanayi istihdamı 520 bin kişi artarak en yüksek seviyeye çıktı.
- İhracatta ilk üç sırada rafineri ve otomotiv sektörü yer aldı.
- Sanayide girdi ve ürün fiyatları ilk yarıda yükseldi, ikinci yarıda geriledi.
- Sanayi malları ihracatı, 28,3 milyar dolar arttı.
- Öz kaynak artışı, bilanço büyümesinin üzerinde gerçekleşti.
- Yabancı sermayeli kuruluşların payı kârda arttı, satışta geriledi.
- Net katma değerde kârın payı 5,5 puan artıp yüzde 39,4 oldu.
- Kâr eden kuruluş sayısı 442'ye yükselerek 15 yılın zirvesine çıktı.

Türkiye'nin en büyük ilk 10 kuruluşu

- 1 Tüpraş
- 2 Star Rafinerisi A.Ş.
- 3 Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.
- 4 İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş.
- 5 Ereğli Demir Çelik A.Ş.
- 6 İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.
- 7 Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş.
- 8 Arçelik A.Ş.
- 9 Oyak-Renault A.Ş.
- 10 TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.

Nurdoğan A.ERGÜN

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan sanayi sektörünün devler liginin belirleyen Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları açıklandı. Araştırmada, 2022'de üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluşu Star Rafinerisi ve Ford Otomotiv izledi. İSO 500'de üretimden satışlar 2022'de yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. Geçmiş yıllara göre 500 Büyük suralamasında dikkat çeken bir nokta faaliyet dışı gelirlerin kâr ve zarar toplamı içindeki artış oranının yüzde 44.1'lerden yüzde 23'e gerilemesi oldu. 2022'de sanayi kuruluşlarının kârları yüksek enflasyonun etkisi ile nominal olarak yüksek artışlar gösterdi. Kâr edenlerin dönem kârları yüzde 80,6 yükseldi. Enflasyondan arındırılmış reel göstergelere bakıldığında ise 500 büyük kuruluşun reel dönem kârı yüzde 34,7 arttı. s10-11

İSO BAŞKANI ERDAL BAHCIVAN:

Değer zincirlerinde bir kırılma yaşanabilir. Bu finansman modeliyle yatırımların tekrar başlaması mümkün değil.

%49.8

Zarar eden kuruluşların zararındaki düşüş

%80.6

Kâr eden kuruluşların kârındaki artış

442

İlk 500'de kâr eden kuruluşların sayısı

%14.1

İlk 500'ün ihracatındaki artış

En çok ihracat yapan ilk 3 kuruluş

1. Tüpraş .....7,4 milyar \$
2. Ford Otomotiv .....6,2 milyar \$
3. Toyota .....3,4 milyar \$

73

İlk 500'de halka açık kuruluşların sayısı

%4.2

Özel kuruluşların istihdamındaki artış

%110.3

İşgücü verimliliğindeki nominal artış

En çok kâr eden ilk 3 kuruluş

1. Tüpraş .....36,6 milyar TL
2. Star Rafinerisi .....31,8 milyar TL
3. Ereğli Demir Çelik .....28,3 milyar TL

%18.6

Bu üç şirketin ilk 500 kârı içindeki payı

Temel göstergelerde reel değişimler

Üretimden satışlar (Net)

%33.3

FAVÖK

%21.3

Finansman giderleri

%-19.3

Dönem kâr zararı

%34.7

Toplam borçlar

%1.4

Özkaynaklar

%36.3

SANAYİ VE GSYİ İÇİNDEKİ PAYLAR

2020 2021 2022

SANAYİ SEKTÖRÜ İÇİNDE İLK 500'ÜN PAYI

%19 **%20.6** **%21.7**

GSYİ İÇİNDEKİ PAYI

%6.9 **%7.0** **%7.2**

TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU

İSO 500 SIRANO			Üretimden satışlar (Net) (Milyon TL)
2022	2021	Kuruluşlar	
1	2	TÜPRAŞ	418.386
2	3	Star Rafineri	189.155
3	2	Ford Otomotiv Sanayi	180.075
4	5	İstanbul Altın Rafinerisi	87.779
5	7	Ereğli Demir ve Çelik	69.492
6	5	İskenderun Demir ve Çelik	66.937
7	4	Toyota Otomotiv Sanayi	65.894
8	8	Arçelik	64.089
9	9	Oyak-Renault Otomobil	62.864
10	10	TÜPAŞ Türk Otomobil	59.818
11	52	EDAŞ Elektrik Üretim	53.873
12	11	İçdaş Çelik Enerji	52.481
13	12	Çolakoğlu Metalurji	46.991
14	22	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları	42.772
15	16	Mercedes-Benz Türk	42.222
16	13	Hyundai Assan Otomobil	40.871
17	14	Toşpaliç Profil ve Sac	40.100
18	53	Ercan Enerji Elektrik Üretim	37.307
19	18	Vestel Beyaz Eyaar	33.678
20	17	Aeselen Elektronik	32.978
21	34	Türkiye Petroleri	32.696
22	20	Sasa Polyester Sanayi	31.192
23	19	BSH Ev Aletleri	30.417
24	44	Enerjias Enerji Üretim	29.509
25	15	PETKİM Petrokimya	28.812
26	23	Boşçelik Çelik Sanayi	28.269
27	33	Ayyaz	28.040
28	24	KARDEMİR Karabük	26.830
29	27	Sarkysan Elektrolitik Bakır	26.235
30	28	TUSAŞ	25.143
31	25	ETİ Bakır	23.652
32	21	Yıldız Entegre Aaç	23.318
33	36	Eti Maden İşletmeleri	23.077
34	29	Er-Bakır	22.315
35	110	Atlas Enerji Üretim	22.325
36	104	İçdaş Elektrik Enerjisi	21.143
37	30	Yücel Boru ve Profil	20.612
38	26	Vestel Elektronik	19.931
39	39	Assan Alüminyum	19.928
40	41	Unilever T.	19.835
41	38	Karadeniz Elektrik Üretim	19.416
42	37	İzmir Demir Çelik Sanayi	19.172
43	50	Eti Gıda	18.906
44	-	Gramaltın Kymetli Madenler	18.863
45	42	AKSA Akrikül Kimya Sanayi	18.426
46	56	Torus Tarm	17.913
47	38	Türk Traktör	17.771
48	45	Kroman Çelik Sanayi	16.869
49	32	MMK Metalurji	17.612
50	51	Baştaş Metalurji	16.714
51	49	Hayat Kimya Sanayi	16.594
52	48	Kastamonu Entegre Aaç	16.245
53	54	ASAŞ Alüminyum	16.228
54	31	Tatmetal Çelik	16.010
55	46	Bosch	15.724
56	47	Difer Demir Çelik	15.908
57	62	Borusan Mannesmann Boru	14.609
58	40	Toşpaliç Toyo Çelik	14.099
59	69	Erdemir Çelik Servis	13.469
60	63	Coca-Cola İçecek	13.395
61	35	Nadir Metal Rafineri	13.381
62	60	BRISA Bridgestone Sabancı	13.301
63	64	Konya Şeker	12.990
64	63	Merçin Çelik	12.980
65	59	ROKETSAN Roket	12.858
66	66	Ahaloğlu Yağ	12.730
67	57	Kapitan Demir Çelik Endüst. ve Tic.	12.466
68	73	Petlas Lastik	12.275
69	132	Akenerji Elektrik Üretim	12.266
70	77	SÜTAS Süz Ürünleri	12.213
71	71	Şişecam Gıda Sanayi	12.204
72	67	Philip Morris Tütün Mamülleri	11.857
73	91	OYAK Çimento Fabrikaları	11.954
74	75	Afşin Elbistan Elektrik T.	11.365
75	58	Yazici Demir Çelik	11.217
76	86	İprazag	11.179
77	84	Sartem Ambalaj	11.091
78	85	Atakaş Çelik	11.025
79	83	Poşan ASAN ST	10.781
80	139	Eti Soda Üretim	10.701
81	88	Bunge Gıda	10.579
82	74	Modern Okulu Mukavva	10.533
83	172	Başhan Tarmal San Ürünleri	10.467
84	76	Ravago Petrokimya Üretim	10.402
85	61	Türkiye Şeker Fabrikaları	10.193
86	83	Asil Çelik	10.118
87	65	İGAS-İstanbul Gübre Sanayi	8.858
88	80	Barviti Bandırma	9.477
89	81	Türkiye Kömür İşletmeleri	9.378
90	93	Ahaloğlu Lezita Gıda Sanayi	8.281
91	82	Kipaş Mensucat İşletmeleri	8.128
92	102	Kocacik Çelik	8.960
93	123	Linnak Çimento	8.938
94	98	Toşpaliç Film ve Süz Ürünleri	8.904
95	95	Baymima Enerji	8.867
96	87	Er-Plip Entegre Tarımsal Ürün	8.851
97	122	Otokar Otomobil	8.546
98	65	Yeşilyurt Demir Çelik	8.487
99	169	RWE & Turcas Güney	8.481
100	129	Toşpaliç Demir Çelik	8.470
101	171	Mondi Türkiye Ölüklü Mukavva	8.445
102	175	Akansa Çimento	8.258
103	72	Ekinciler Demir ve Çelik	8.183
104	116	Türsan Travler	8.128
105	107	HES Hacılar Elektrik	8.091
106	89	Çay İşletmeleri	7.953
107	128	Kökstan Pet ve Plastik	7.948
108	109	Haşepik Kablo	7.942
109	98	Toşpaliç Filaman ve İncisat	7.901
110	79	Gülben Sentetik Dokuma	7.918
111	120	BEYPI Beypaazar	7.866
112	131	Tarm Kred Yem	7.857
113	111	Dalkin İstima ve Soğutma	7.797
114	92	Sanko Tekstil	7.770
115	100	Mega Metal	7.768
116	125	Hidromek-Hidrolik ve Mekanik	7.764
117	112	Abant İhracat	7.715
118	108	Osa Makarnacılık	7.697
119	454	Sedef Gemi İnşaatı	7.510
120	96	Bosch Termoteknik	7.424
121	126	Betek Boya ve Kimya	7.340
122	101	JTI Tütün Ürünleri	7.250
123	137	Gübre Fabrikaları T.	7.245
124	149	Kardemir Çelik Sanayi	8.234
125	105	Merinos Halı	7.210

İSO 500 SIRANO			Üretimden satışlar (Net) (Milyon TL)
2022	2021	Kuruluşlar	
126	140	MAN Türkiye	7.189
127	148	Prometion Turkey	7.141
128	147	Astor Enerji	7.134
129	130	Kılıç Deniz Ürünleri	7.022
130	146	Kordas Teknik Tekstil	7.017
131	135	BMC Otomotiv	6.990
132	127	Yazaki Otomotiv Yan	6.939
133	-	-	-
134	97	Özkan Demir Çelik	6.863
135	159	Çanğılı Turun	6.841
136	214	Avne Enerji Yağ ve Gıda Sanayi	6.828
137	121	Makine ve Kimya Endüstrisi	6.823
138	154	Murtu Makarnacılık	6.805
139	114	Eti Alüminyum	6.762
140	134	Esan Eczacıbaşı Endüst. Hammad	6.748
141	85	Indoransa Ventures Corlu Pet San.	6.693
142	153	Maxion İnci Jan Çizimci	6.666
143	118	Serval Kablo Ayt. Cihazları İth. İhr.	6.625
144	143	Öznu Kablo	6.556
145	119	Goodyear Lastikleri T.	6.555
146	398	İzdemir Enerji Elektrik Üretim	6.527
147	138	Arslan Alüminyum	6.499
148	136	Autoliv Cankor Oto. Etm. Sist.	6.498
149	173	Eczacıbaşı Tüketim Ürünleri	6.470
150	198	Çimko Çimento ve Beton San. Tic.	6.428
151	142	Namun Gıda	6.414
152	161	Altınmarka Gıda	6.402
153	277	Lila Kağıt	6.354
154	162	Eczacıbaşı Yapı Gereçleri	6.297
155	170	Reka Bitkisel Yağlar	6.297
156	117	Pro Yem	6.284
157	176	Boşçelik Gestamp Otomotiv San.	6.265
158	115	Çimsa Çimento ve Beton San. Tic.	6.240
159	185	Şişecam Çiğdem Gıda	6.210
160	157	Doktaş Dökümcülük Tic. ve San.	6.197
161	178	Arpaş İth. ve Paz.	6.117
162	313	Yeni Elektrik Üretim	6.110
163	106	Kayseri Şeker Fabrikası	6.109
164	261	Doğuş Çay ve Gıda Mad. Ür. Pz.	6.090
165	156	Pınar Süt Mamülleri Sanayi	6.006
166	141	Endemir Madencilik ve Tic.	5.988
167	174	Ahaloğlu Yem Sanayi 5.921	
168	180	Kalesarlık Çan. Kal. Ser. San.	5.899
169	168	Gedik Taş ve Tar. Ür. Tic. San.	5.853
170	188	Akıncı Kimya	5.844
171	209	Kadooğlu Yağ	5.812
172	-	-	-
173	183	Neosan Enerji Endüstri ve Tic.	5.785
174	224	CMS Jant ve Makina Sanayi	5.787
175	-	-	-
176	-	-	-
177	184	AYD Oto Endüstri	5.619
178	124	Korteks Mensucat	5.615
179	113	Renta Elekt. Ev Aletleri	5.598
180	207	Mescier Demir Çelik	5.587
181	163	Federal Mogul Powertrain Oto.	5.505
182	-	-	-
183	268	Nuh Çimento Sanayi	5.478
184	166	Türk Prysmian Kablo ve Sist.	5.404
185	179	Altek Döküm Hadde Mamul.	5.279
186	164	Korozo Ambalaj	5.223
187	152	Polibak Plastik Film	5.215
188	232	YATTAŞ Yatak ve Yorgan San. Tic.	5.195
189	415	Tarm Kredi ve Ticaret Üretim	5.088
190	181	Tussa Motor Sanayi	5.084
191	350	Umur Basım	5.061
192	70	Koç Metalurji	5.038
193	189	Almatest Tekstil	5.013
194	145	Kipaş Kağıt İşletmeleri	5.008
195	230	Sistem Alüminyum	5.001
196	222	Mitig Enerji San. Tic.	4.989
197	234	Türk Turgoz Birir ve Malt Sanayi	4.947
198	228	Has Çelik	4.921
199	155	Bosch Rexroth Otomasyon	4.916
200	309	HT Solar Enerji	4.822
201	192	Mutlu Aki ve Malzemeleri Sanayi	4.808
202	200	Göknuş Gıda Mad. En. İm.	4.794
203	151	C.P. Standart Gıda	4.792
204	221	Kimtek Polimer Üretim	4.788
205	196	Anadolu İsema Otomotiv	4.788
206	-	-	-
207	250	Keskinözü Tavuk ve Damız. İşlet.	4.765
208	296	Zorlu Doğal Elektrik Üretim	4.765
209	252	Soma Termik Santral Elek. Üretim	4.757
210	202	Siddik Kardeşler Hadd. San.	4.745
211	191	Durak Fındık	4.741
212	-	-	-
213	220	Çayirova Boru	4.690
214	238	Elita Gıda	4.677
215	223	Şirecil Tekstil	4.665
216	203	Şahinler Metal	4.660
217	182	Karafil Tekstil	4.631
218	249	Şe-Ra Enerji İnşaat Tic. ve San.	4.627
219	224	S.Ş. Tarm İşleri Tok. Tar. San. İşlet.	4.605
220	255	Anadolu Efes Bir. ve Malt Sanayi	4.575
221	187	Melike Tekstil	4.551
222	186	Koçak Farma İlaç ve Kimya Sanayi	4.550
223	424	Koruma Klor Alkali	4.544
224	241	Gotun Boya	4.542
225	197	Mem Tekstil	4.478
226	258	Trinox Metal	4.472
227	-	-	-
228	-	-	-
229	218	Hema Endüstri	4.398
230	227	Yarış Kabin	4.366
231	204	Deva Holding	4.353
232	-	-	-
233	194	İnci GS Yussu Akit	4.324
234	229	Çınarın Entegre Aaç	4.294
235	234	Medcon Maden. ve Yapı Mal.	4.243
236	247	Saray Dikim ve Madeni Ak. San. Ür.	4.241
237	215	Sarbak Metal Tic. ve San.	4.240
238	195	Savulda Gıda	4.207
239	216	Süper Film Ambalaj	4.197
240	150	Gazi Metal Mamülleri	4.178
241	206	İstikbal Mobilya	4.163
242	243	Bian Yapa Ürün, San. Tur. ve Tic.	4.157
243	320	KCS Maşın Cim. Bet. S. ve Mad. İht. 4.148	
244	95	Tersan Tersanecilik	4.084
245	219	DYO Boya Fabrikaları	4.077
246	240	Sumitomo Rubber AKO Lastik	4.064
247	307	Same Deutz Fahr Traktör	4.053
248	239	Aunde Teknik Tekstil	4.046
249	284	BAĞPAŞ Bandırma Gübre Fab.	4.031
250	269	Türk Demir Döküm Fabrikaları	3.981

Sanayi asıl işine döndü, kârlılık arttı

Türkiye sanayisinde en büyük 500 kuruluş araştırmasının 2022 sonuçları açıklandı. Listede üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. İlk 500'de faaliyet dışı net gelirlerin kâr ve zarar toplamı içindeki artış oranının yüzde 23'e gerilemesi dikkat çekti.

Nurdoğan ARSLAN ERGÜN

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan sanayi sektörünün devler liginin belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları açıklandı. Araştırmada, 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri takip etti. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı. İSO 500'ün üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 485 milyar liraya ulaştı. Geçmiş yıllara göre 500 Büyük Sıralamasında dikkat çeken bir nokta faaliyet dışı gelirlerin kâr ve zarar toplamı içindeki artış oranının yüzde 44,1'lerden yüzde 23'e gerilemesi oldu. Yüksek enflasyon nedeniyle 2022 yılında sanayi kuruluşlarının karları nominal olarak yüksek artışlar gösterdi. Kar denklemlerinde zararların yüzde 80,6 artarken, zararlar ise yüzde 49,8 azaldı. Enflasyondan arındırılmış reel göstergelere bakıldığında ise 500 büyük kuruluşun reel dönem karı yüzde 34,7 arttı.

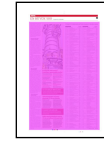
2022'de net kambiyo karlarının da ıvrme kaybının etkisiyle üretimden faaliyet dışı gelirlerin sınırlı artış gösterdiğinin altını çizen Erdal Bahçivan, "2022'de üretim faaliyeti dışı gelirlerin karlılığı katkısı bir hayli azalmış bulunuyor. 2022 yılında İSO 500'ün diğer faaliyetlerinden oluşan gelir ve zararları 683 milyar lira iken, gider ve zararları 572 milyar lira olarak gerçekleşti. Bu iki rakam arasındaki fark alındığında, İSO 500'ün üretimden faaliyet dışı net gelirleri 111 milyar lira arttı ve bir önceki yıla göre artış oranı da yüzde 14,6 ile sınırlı düzeyde gerçekleşti. Üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kar ve zarar toplamı içindeki payının son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'e kadar gerilediğini görüyoruz. Bu da bize sanayinin son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor" dedi.

Büyme özkaynaklardan geldi

Araştırmaya göre, 2022'de İSO 500'ün aktif toplamı yüzde 83 artarak 2,1 trilyon liradan 3,9 trilyon liraya yükseldi. Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükseldi. Aktiflerdeki büyümenin geçmiş yıllardan farklı olarak borçlanmadan ziyade özkaynak yoluyla finansne edildiğine dikkat çeken Bahçivan'ın verdiği bilgiye göre, 2022'de özkaynaklar

Devreden KDV sorunu büyüdü

Devreden KDV sorunu ile ilgili de değerlendirmelerde bulunan Bahçivan, "İSO 500'ün devreden KDV yükü yüzde

lar da yüzde 70'e yakın artışla 711 milyar liradan 1,2 trilyon liraya yükseldi. 2021'e benzer şekilde 2022'de de diğer borçların mali borçların üzerinde bir büyüme sergilediği dikkat çekiyor. Bahçıvan, "Faaliyetlerin finansmanında ticari borçlar daha fazla kullanılmış durumda. Ticari borç kullanımının artmasında, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözüme çalıştıklarını anlıyoruz" dedi.

Finansman etkileri 2023 sonuçlarına yansıtacak

Araştırmaya göre, finansman giderleri 2022'de yüzde 32,6 artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükseldi. Böylece finansman giderlerinin faaliyeti karşına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e indi. Bahçıvan, "Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor.

O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve krediye erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makas ne kadar yüksek olduğu biliniyor. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyeti karşına oranındaki gerçeği iyileşmesini, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı ISO 500 verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz" yorumunu yapıtı.

Daha zorlu koşullar sanayicileri bekliyor

"Türk sanayicileri güçlü zorluklara finansal yönetmeyi öğrendi" diyen Erdal Bahçıvan, "Sanayi devrimimizin birçok temel göstergede azımsanmayacak iyileşmelere imza attı. Öte yandan gerek küresel ve yerli ötekletki birçok makro gösterge ve gelişme, 2023'ün sanayicileri çok daha zorlu koşullar sunduğunu gösteriyor. Bu süreçten etkilerinin önümüzdeki yıl açıklanacağı 2023 yılı ISO 500 sonuçlarında göreceğiz. Çünkü küresel ekonomide sıkılaşan para politikalarının etkilerinin geçikmeli olarak görmeye başladık. Nitekim gerek dünya üretiminin seyrine gerekse euro bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarımızla ilişkin beklentiler, 2023'te 2022'ye göre daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor" dedi.

"Önümüzdeki süreçte kırılmalar olabilir"

Ekonominin küçülmeyle bağdaşan bir dönemde bu borç döngüsüne girilmesinin, reel sektörde en çok zorlayan konulardan biri olduğunu söyleyen Erdal Bahçıvan, şöyle devam etti: "Bu durumun önümüzdeki günlerde sektörler arasında daha derin çiricilere bir kırılmaya neden olabileceğine dikkatimizi çekmek istiyoruz. Bu finansman modeliyle yatırımların tekrar başlaması mümkün değil."

ISO 500 kuruluşlarında borçların vadelerine göre gelişimine bakıldığında ise kısa vadeli mali borçlardaki artışın yüzde 99 ile uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 37'lik artışın üzerinde gerçekleştiği görülüyor.

Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçların içindeki payının 2022'de ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 42,8'den yüzde 52,1'e yükselmesi dikkat çekiyor. Bahçıvan, "Bu artışta, negatif faiz ortamının yanı sıra yeni kredi uygulamalarının kısa vadeli kredi kullanımını özendirmedi etkili olduğu anlaşılıyor. Yüksek faiz ortamında firmaların bu durumdan çok daha olumsuz etkilenmediğini söyleyebiliriz" dedi.

Türpaz 2022 yılında en büyük 500 şirketin toplam üretiminden satışlarının yüzde 93,3'ünü gerçekleştirdi.

En büyük 500 sanayi kuruluşu raporundan notlar

- Sanayi istihdamı 520 bin kişi artarak en yüksek noktaya çıktı.
- İhracatta ilk üç sırada rafineri ve otomotiv sektörü yer aldı.
- Sanayide giril ve ürün fiyatları ilk yarıda yükseldi, ikinci yarıda geriledi.
- Sanayi malları ihracata, 28,3 milyar dolar artarken, miktarda sınırı artı.
- İmalat sanayinin milli gelir içindeki payı yüzde 22,1 olarak gerçekleşti.
- Dış pazarlardaki yavaşlamaya rağmen ihracat yüzde 14 oranında arttı.
- Özkaynak artışı, bilanco büyümesinin üzerinde oldu.
- Toplam borçların içinde mali borçların ağırlığı azalış gösterdi.
- Özkaynak karlılığı yüzde 34,8'lik orana yüksek düzeyini korudu.
- Yabancı sermayeli kuruluşların payı karda arttı, satışta geriledi.
- Net katma değerde kârın payı 5,5 puan artışta yüzde 39,4'e yükseldi.
- Kar eden kuruluş sayısı 442'ye yükselerek 15 yıl zirvesine çıktı.
- Zarar eden kuruluş sayısı 2022 yılında 95'ten 58'e geriledi.

Un ve bakliyat dikkat çekti

İlk 500'de un ve bakliyat firmaları sıralamalarını kayda değer oranda artırdı. Ulusoy Un 102.sıra, Arbel Bakliyat 158.sıra attı. Gıda sektöründe en çok sıralamasını artıran firma 491 ile Verde Yağ ve 223 Tarım Kredi ve 222.sıra atlayan Tuksaş Gıda yer aldı.

Tekstil ürünleri ve hazır giyimde 27 firma listede

ISO 500 listesine tekstil ürünleri ve hazır giyim sektöründe giren şirket sayısı 27 oldu. Listede San Tekstil 69, Bayteks Tekstil 76, Harput 56.sıra gerilerken, Kordsa Teknik Tekstil 16, Hugo Boss 20, İskur Boya 21, Üniteska 14, Üniteska 10, Narteks 17, Atlasdenim 39, TYH Uluslararası 34, Mem 28, Tayeks Dış Ticaret ve Tekstil 18, Bisika Tekstil 16, Erdem Soft Tekstil 33, Burteks Tekstil 92, Bayteks Tekstil 76, Harput 56.sıra gerilerken, Kordsa Teknik Tekstil 16, Hugo Boss 20, İskur Boya 21, Üniteska 14, Üniteska 10, Narteks 17, Atlasdenim 39, TYH Uluslararası 34, Mem 28,

Halka açık şirketlerin sayısı 73 ile en yüksek düzeye çıktı

İSO 500'de 2022'de halka açık kuruluşların sayısı 73 ile en yüksek düzeye ulaştı. Halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyredirken 2022'de yüzde 46,2'den yüzde 33,6'ya düştü. Halka açık şirketlerin üretimden satışlar içindeki payı yüzde 30,8'den yüzde 32,3'e, ihracattaki payı yüzde 30,8'den yüzde 46,2'ye yükseldi.

TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU

İSO500SIRANO	2022	2021	Kuruluşlar	Üretimden satışlar (Net) (Milyon TL)
2022	2021			
251	-		Atmaca Elektronik	3.954
252	351		HAVELSAN Hava Elektronik	3.920
253	210		Ege Profil Tic. ve San.	3.888
254	217		Kahramanmaraş Kağıt	3.880
255	324		Eksun Gıda Tarım	3.859
256	478		Tuksaş Gıda	3.857
257	-		Kümaş Manyezvit Sanayi	3.857
258	279		Ne Saç Metal San. İnj. Nak. ve Tic. Ltd. Şti.	3.853
259	290		Assan Hani Otomotiv	3.845
260	-		Kemra Gıda Madencilik	3.840
261	257		İskur. Tekstil Enerji Tic. ve San.	3.756
262	302		Sanko Enerji	3.743
263	264		Abdijullar Plastik ve Amb. San.	3.708
264	-		Qua Granite Hayat Yapı ve Ür. San. Tic. 3.696	
265	-		Elin Elekt. İnşaat Müş. Proje Taahh. Tic. ve San.	3.685
266	275		Sofra Yemek Üretim ve Hizmet	3.680
267	263		Kronospan Orman Ürünleri	3.680
268	288		Hugo Boss Tekstil Sanayi Ltd. Şti.	3.658
269	-		Eksim Enerji	3.658
270	341		Hektaş Ticaret T.	3.656
271	-		Bati Kıpaş Kağıt Sanayi ve Ticaret	3.655
272	283		BASF Türk Kimya Ltd. Şti.	3.650
273	275		Uhuşoy Un	3.644
274	273		Yayla Agro Gıda	3.611
275	259		Akdeniz Ghemson Kimya	3.604
276	190		Siriçikoğlu Mensucat	3.598
277	315		CMS Jant Sanayi	3.589
278	231		Hastavuk Gıda Tarım Hayvancılık	3.588
279	437		Arbel Bakliyat Hububat	3.582
280	369		Vitra Karo	3.573
281	289		Çeklik Seyirhan Elektrik Üretim	3.564
282	314		Kansal Altın Boya	3.563
283	191		Yonca Gıda Sanayi İşl. İç. ve Dış Tic. 3.517	
284	295		Pumukalle Kablo	3.499
285	253		Özer Metal Sanayi	3.489
286	199		Gemlik Gübre Sanayi	3.486
287	333		Çoşkunöz Metal Form Makina	3.484
288	212		ANKUTSAN	3.483
289	256		Bahcesir Elektromekanik San. Tes.	3.461
290	281		Tekent Otomotiv Ürünleri	3.457
291	493		Tümosan Motor ve Traktör Sanayi	3.452
292	297		Düzce Cam	3.439
293	321		Jantsa Jant	3.436
294	-		Boğaziçi Beton	3.430
295	274		Sampa Otomotiv	3.429
296	291		ÇEMTAŞ Çelik Makina	3.416
297	401		Kemalpaşa Sabunlar Üretim Araş. 3.414	
298	117		Turboşan Polyester Reç. Kim. San. Tic. 3.414	
299	265		Yığıt Akıl Mak. Nak. Tür. İnşaat	3.406
300	-		-	-
301	246		Çınar Boru Profil	3.401
302	327		CFN Kimya	3.392
303	251		Elba Basınçlı Döküm Sanayi	3.368
304	262		Çalkı Deniz Tekstil	3.358
305	280		Aydın Karyenmiş	3.354
306	-		-	-
307	403		Başak Traktör Tar. Zir. ve İş Mak. San. Tic. 3.319	
308	-		-	-
309	326		Ofis Yem Gıda San. Tic.	3.312
310	248		Zorluteks Tekstil Tic. ve San.	3.297
311	415		As Çimento	3.285
312	281		Ege Çelik Endüstri	3.272
313	311		Nobel İlaç	3.275
314	298		Giney Çelik Has. ve Dem. Man. San. Tic. 3.265	
315	-		-	-
316	352		ENPAY Endüstriyel Paz. ve Yat.	3.260
317	-		-	-
318	387		Primpels Kimya ve Etiket San. Tic.	3.219
319	398		Makson Jant	3.214
320	405		Karadeniz Sen. Elekt. Üretim	3.214
321	310		Menderes Tekstil	3.211
322	237		Panagro Tarım Hayvancılık Gıda	3.181
323	335		Leoni Kablo ve Tek. Ltd. Şti.	3.180
324	316		Dinarsur İmalat ve Ticaret T.	3.140
325	377		Lesaffre Turquoise May. Ür. ve Tic.	3.135
326	391		Nuh un Ankara Makarnası	3.129
327	402		AYT Enerji ve Enerji San. Tic. 3.111	
328	345		Güymen Food Gıda	3.109
329	245		Balsu Gıda	3.099
330	328		Teknopanel Çatı ve Cephe Pan. Ür.	3.090
331	348		Kartonsan Karton	3.081
332	425		İmbat Madencilik Enerji Turizm	3.060
333	285		Belloma Mobilya	3.075
334	286		Yıldırım Makina	3.064
335	365		Doğanlar Mobilya Grubu İmalat	3.069
336	-		-	-
337	-		Çamsan Ordu Ağaç	3.039
338	427		Omnia Niğasta	3.036
339	304		Sevinç Dış. Mak. İş. Üstağlı Mek. Üstağlı.	3.018
340	322		ADM Besin ve Tarım	3.015
341	371		Er Yem Gıda Tarım Ürünleri	2.986
342	323		Alpın Akdeniz Yem. Tar. Ür. ve San. Tic.	2.959
343	399		Kultun Maden, San. İ. Nak. ve Akar. Tic.	2.956
344	342		Alkpa Alüminyum	2.955
345	417		Likit Kimya	2.946
346	303		Ağır Haddecilik	2.943
347	343		Armada Gıda Tic. San.	2.940
348	256		Toyota Boshoku Türkiye Otomotiv	2.924
349	386		Net Halka Menkul Değerler	2.897
350	411		İskur Boya Tekstil Tic. ve San.	2.894
351	-		P.M.S. Metal Profil Alüminyum	2.892
352	331		Bifa Bisküvi ve Gıda Sanayi	2.881
353	368		Bupiliç Entegre Gıda San. Tic.	2.876
354	-		Koza Polyester	2.869
355	300		Bayer Türk Kimya Sanayi Ltd. Şti.	2.868
356	370		Üniteska Tekstil Gıda San. Dış Tic.	2.866
357	360		Treyqa Döküm	2.864
358	363		Nursan Kablo Donanımları	2.853
359	492		Lidersan Sağlık ve Gıda Ürünleri	2.849
360	409		Kalde Klima Orta Basınç Filt. ve Valf Sa.	2.829
361	426		Enka Süt ve Gıda Mamülleri	2.828
362	337		Öz-Ka Plastik ve Kauçuk Tic. Tic.	2.818
363	383		Emas Makina Sanayi	2.809
364	398		Açık Çelik İnşaat Üst. İş. ve San.	2.800
365	414		Tat Gıda Sanayi	2.782
366	278		Ateş Çelik İnşaat 'Taahh. Proje Müh. 2.771	
367	422		Yörükoglu Süt ve Ürünleri San. Tic.	2.755
368	-		-	-
369	405		Yorglass Cam	2.737
370	270		Klimasan Klima	2.734
371	395		Bokasit Çelik İşlet. Kord	2.728
372	401		San. Chemical Matbaa Mür. ve Ger.	2.722
373	267		Boyçelik Metal	2.702
374	292		Küçükcaklık Tekstil	2.713
375	-		Kaysere Metal Center	2.710

İSO500SIRANO	2022	2021	Kuruluşlar	Üretimden satışlar (Net) (Milyon TL)
2022	2021			
376	301		Termo Teknik Tic. ve San.	2.673
377	436		Zeki Mensucat	2.669
378	340		Femaş Metal	2.658
379	-		Panyağ Gıda San. Tic.	2.656
380	308		Vatan Plastik	2.650
381	312		Sun Tekstil	2.639
382	366		Bossa Ticaret ve Sanayi İşletmeleri T.	2.638
383	481		Coreal Alüminyum Kablo San. Tic.	2.635
384	-		Verde Yağ Besin Maddeleri	2.633
385	357		Samet Kalıp ve Madeni Eyağ	2.631
386	-		-	-
387	413		Sayınlar Gıda Maddeleri	2.620
388	407		Yavuz Gıda	2.614
389	362		Kalibre Boru	2.614
390	421		Murat Ticaret Kablo Sanayi	2.612
391	429		Kervan Gıda	2.608
392	374		Tşkşud Dış. Ticaret ve Tekstil San.	2.600
393	408		Tevperpan MDP Lezha	2.591
394	381		Nikel Paslanmaz Çelik	2.590
395	272		ÇİMTAŞ Çelik İmalat Mont. ve Tes.	2.583
396	378		Yavuzcan Hazel Gıda Ltd. Şti.	2.560
397	-		Akkim Yapı Kimyasalları	2.559
398	396		Beyselik Gestamp Şişa Oto. San.	2.551
399	361		Beşler Makarna Üretim Gıda	2.547
400	306		Denizli Besin Müceve ve Kuy.	2.547
401	-		Dovakas İleri Komp. Mal. San. Ltd. Şti.	2.537
402	-		Norm Salihli Vida ve Civata Mak.	2.511
403	-		Tosçelik Spiral Boru Üretim San.	2.503
404	385		Tirsan Kardan	2.499
405	389		Biska Tekstil	2.495
406	314		Et ve Süt Kurumu Genel Müdür.	2.488
407	346		Tufan Endüstriyel Demir Çelik	2.487
408	-		-	-
409	483		Ova Un Fabrikası	2.484
410	271		Diokli Petrokimya Sanayi	2.482
411	-		World Medicine İçti	2.476
412	-		Essel Selülöz ve Kağıt San. Tic.	2.469
413	388		ERBOSAN Eriyici Boru	2.466
414	394		Ataşay Kimya	2.465
415	-		Yedigöller Bölgesi Çimento	2.460
416	-		Kaşanlar Gıda	2.458
417	470		Cevher Jant Sanayi	2.455
418	-		Koluman Otomotiv Endüstri	2.448
419	318		Form Sünger ve Yatak San. Tic.	2.444
420	349		Ortadoğu Rulman	2.444
421	-		Üretel Kabloları	2.439
422	401		Karşıyaka Besin Eyağ ve Oto. Yan San. Tic.	2.437
423	378		Tadım Gıda Maddeleri	2.425
424	423		Ege Endüstri ve Ticaret	2.411
425	392		Erdem Soft Tekstil	2.410
426	446		Akcoast İleri Kim. Kaplama Malz.	2.404
427	-		Erak Giyim	2.402
428	336		Burteks Tekstil	2.399
429	-		Sannar Denizcilik Makina ve Tic.	2.389
430	-		Üniteska İnşaat ve Yap. İş. ve Dış. 2.382	
431	-		Europap Tezel Kağıt	2.382
432	-		-	-
433	-		Narteks Tekstil	2.371
434	473		Atlasdenim Tekstil	2.364
435	282		Şik Makas Giyim	2.358
436	494		Legrand Elektrik Sanayi	2.351
437	406		Meltem Kim. ve Tek. İş. İh. ve Tic.	2.349
438	460		TYH Uluslararası Tekstil Paz.	2.345
439	-		Aster Tekstil	2.343
440	-		Euron Endüstri İnşaat	2.327
441	480		Teksan Jeneratör Elektrik	2.325
442	433		Sapro Temizlik Ürünleri	2.31

Türkiye'nin 'en büyük'lerinde Anadolu lehine değişim sürüyor

Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu Listesinde Anadolu lehine değişim rüzgârı bu yıl da sürdü. Liste odalar bazında değerlendirildiğinde ISO'ya bağlı 152 firma bulunurken, İstanbul'u 40 kuruluşla Kocaeli Sanayi Odası, 39 kuruluşla Ankara Sanayi Odası izliyor.

YURT HABERLER

Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu açıklandı. Buna göre 500 büyük kuruluşun 348'i Anadolu'dan çıktı. Bu kuruluşların 9'u kamu kuruluşları oluşturunken 339'u özel sektör şirketleri oluşturdu.

ISO'ya bağlı 152 şirketin yer aldığı listede İstanbul'u 40 kuruluşla Kocaeli Sanayi Odası izledi. Ankara Sanayi Odası'nın 39, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın 38, Gaziantep Sanayi Odası'nın 28, Kayseri Sanayi Odası'nın 17 ve Bursa TSO'nun 15 şirketinin yer aldığı listede son 5 yıllık dönem incelendiğinde Kocaeli, Gaziantep, Kayseri, Adana, Mersin, Balıkesir, Sakarya, Eskişehir ve İskenderun'da odalara bağlı şirket sayısı artarken Bursa ve Ege Bölgesi Sanayi Odalarındaki düşüş yaşandı. Ankara ve Denizli ve Kahramanmaraş'ta ise üye kuruluş sayısı değişmedi. Esas değişim Kocaeli, Ankara, Ege, Gaziantep, Kayseri, Bursa, Adana, Manisa, Denizli, Kahramanmaraş, Mersin, Konya, Balıkesir, Sakarya, Eskişehir ve İskenderun dışında yer alan diğer illerde gerçekleşti. Sanayinin kalbi olarak görülen bu illerin dışında kalan odalara üye şirket sayısı son 5 yılda 76'dan 86'ya çıktı.

Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları listesinin açıklanmasından ardından ise listede temsil edilen oda başkanlarından açıklama geldi. Başkanlar sonucunda değerlendirilen çıkan tabloda sanayinin daha fazla desteklenmesi gerektiğinin bir kere daha gözler önüne serildiği söylendi.

Adana'dan 14 sanayi firması listede

Geçen yıl 12 firma ile temsil edilen Adana'dan bu yıl 14 sanayi firması ISO 500 sıralamasına girdi. Adana Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Zeki Kıvranc, "2 yılda toplam 4 yeni sanayi kuruluşumuzun sıralamada yer alması sevindirici ancak Adana sanayisi için yeterli değil. Adana, önümüzdeki dönemde yapımı devam eden ve yeni yatırım alanlarıyla bu sanayi çok daha yukarılara taşıyacak bir potansiyele sahiptir. İnşallah önümüzdeki dönemde Adana olarak bu sanayi çok daha yukarıları çıkaracağız. Adanalı sanayiciler olarak en büyük önceliğimiz Türkiye'mizin üretim, ihracat ve istihdamına her zamankinden daha fazla katkı koymaktır. Ülkemize ve ilimize ekonomisinin güçlenmesi için her türlü fırsatı değerlendiriyoruz" diye konuştu.

Eskişehir'den 18 kuruluş
Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi (EOSB) Yönetim Kurulu Başkanı Nadir Küpeli, listede Eskişehir'de üretim yapan 18 sanayi kuruluşunun yer aldığı belirtirken, "Listedeki Eskişehir'de üre-

tim yapan firmalarımızın sayısının artması için Eskişehir OSB olarak elimizden gelen tüm gücümüzle sanayicilerimize katkı sunmaya devam edeceğiz. Listedeki yer alan sanayi kuruluşlarının bazısının sadece Eskişehir'de bulunanın ise ülkemizin diğer şehirlerinde farklı konularda üretim tesisleri bulunuyor" diye konuştu. Küpeli, yaşanan mali ve finansal zorluklara rağmen üretmekten vazgeçmeyen sanayi sektörünün daha çok desteklenmesi gerektiğinin altını çizdi.

Eskişehir Ticaret Odası Başkanı Metin Güler ise merkezi Eskişehir olan Eti Gıda, Renta Elektrikli Ev Aletleri, Tusag Motor Sanayi, European, Yurtbay Seramik, Alp Havaçılık'ın ayrıca kentte fabrikası olan ve üretim yapan Arçelik, Ford Otomotiv, Modern Oluklu Mukavva, Pınar Süt, ETİ Maden ve Çimsa başta olmak üzere listede yer alan tüm firmaları tebrik etti. Güler, yeni ihtisas bölgelerinin faaliyete geçmesi, şehrin katma değer üretiminin artmasıyla birlikte Eskişehir sanayisinin fark yaratıcısına dilediği.

İstanbul'dan sonra birinci Kocaeli

Türkiye'nin gurur tablosu içinde yer alan en büyük 500 sanayi kuruluşu içerisinde yer alan 83 Kocaeli firmasının kutlayan Kocaeli Sanayi Odası Başkanı Ayhan Zeytinioğlu "İstanbul Sanayi Odası'nın açıkladığı listede, firma merkezlerinin başka illerde olmasının dolaylı Kocaeli firma sayısı 40 olarak görünüyor. Merkezleri başka illerde olup, üretimleri ilimizde olan firmaların dikkate aldığımızda 2022 yılında 83 işletmemizin Türkiye'nin en büyük 500 firması içerisinde yer aldığı memnuniyetle görüyoruz. 83 firmamızın 32'si yabancı sermayeli firmalardan oluşuyor. Listeye girme başarısını gösteren tüm firmalarımızı tebrik ediyoruz, başarılarının devamını diliyorum" ifadelerini kullandı.

Kocaeli Ticaret Odası Başkanı Necmi Bulut, "Bu yıl listede odamız üyesi 32 firmaya yer aldı. Kocaeli Ticaret Odası olarak, emek ve sermayeleriyle bu kıymetli listeye isimlerini yazdıran firmalarımızı tebrik ediyoruz" dedi.

Gaziantep'ten 28 firma

Gaziantep Sanayi Odası (GSO) Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Ünverdi, Gaziantep'ten 28 firmamızın ilk 500 firma arasında yer aldığı kaydederek "Pandemi, deprem ve küresel krizlere rağmen üretim, ihracat ve buna bağlı olarak istihdamı öncelikle çalışmamızı sürdürüyoruz. Zorluklarımızla rağmen gelişen teknolojilerle birlikte yeni başarı öyküleri yazmak ve sanayimizin kabul değişimi için projeler yürütüyoruz. Gelecekte başarıyla ve sürdürülebilir bir sanay-

ISO 500 listesine hangi sanayi odasından kaç şirket girdi?

Bağlı bulunduğu oda	Kuruluş Sayısı						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İstanbul Sanayi Odası	160	174	168	169	161	158	152
Kocaeli Sanayi Odası	32	35	34	36	36	41	40
Ankara Sanayi Odası	36	39	39	36	37	33	39
Ege Bölgesi Sanayi Odası	36	40	38	41	44	40	38
Gaziantep Sanayi Odası	26	24	24	26	29	33	28
Kayseri Sanayi Odası	14	16	18	15	15	15	17
Bursa Ticaret ve Sanayi Odası	21	22	24	21	19	16	15
Adana Sanayi Odası	13	12	11	13	10	12	14
Manisa Ticaret ve Sanayi Odası	9	8	11	10	10	10	11
Denizli Sanayi Odası	11	10	11	10	10	10	10
Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası	9	9	8	10	9	13	9
Mersin Ticaret ve Sanayi Odası	7	6	8	7	7	7	8
Konya Sanayi Odası	9	5	6	7	8	7	7
Balıkesir Sanayi Odası	7	6	6	6	9	7	7
Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası	7	8	9	7	7	7	7
Eskişehir Sanayi Odası	6	5	4	4	5	4	6
İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası	3	5	5	5	4	4	6
Dijital Odalar	74	76	78	77	80	80	86

yi için Sanayi 4.0, dijitalleşme ve yeşil dönüşüm hedefleriyle çalışmalarını sürdürüyoruz. Deprem bölgesi olarak aldığımız yara ve hasara rağmen sanayiciler olarak bizler de mücadelemizi sürdürüyoruz. OVP'de deprem bölgemize yönelik verilecek olan finansman destekleri üretim, ihracat ve istihdamımız açısından kritik önem taşıyor. Bu süreçle kama, özel sektör her birikte atacağımız adımlarla inancımız tamdır" açıklamasını yaptı.

Deprem bu tabloya etki etti

Gaziantep Ticaret Borsası (GTB) Başkanı Mehmet Akıncı, Gaziantep'in 2022 yılında ISO 500'de 33 firmayla yer aldığı animsatarak, "Listenin her geçen yıl Anadolu lehine geliştiği, Anadolu firmalarının her yıl ISO 500'de daha fazla yer almasına başladığı dönemde, firma bazında yaşanan kısmi düşüşü bir kayıp olarak değerlendirmiyoruz. Dünyanın küresel krizlerle mücadele ettiği, salgın hastalıkların izlerinin tam olarak silinmediği bir dönemde büyük bir deprem felaketi yaşadı. Büyük kayıplar ve acılar yaşadığımız, iktisadi faaliyetler durdu bu dönemde firmalarımız gerek üretimsel gerekse de mali yer paylaşımı noktasında zaman kayıpları yaşadı. Bu durum ister istemez mevcut tabloya etki etti. Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen her zaman ayaklarımız üzerinde durmaya Gaziantep üretmeye, istihdam sağlamaya ve ülke ekonomisine katkı sunmaya devam ediyor. ISO 500'de iler arasında 5'inci sırada yer alıyoruz. Biz bu başarımızı ileriki yıllarda çok daha iyi noktalarla geleceğin gününden inandırıyor. İletmelerimiz yeni başarı hikâyeleri yazmaya devam edecek. Bu bağlamda her zaman

özerlikle çalışan sanayicilerimiz ve Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu arasında yer alan tüm firmalarımız canı gönülden kutluyoruz" dedi.

Kahramanmaraş'ın payı artacak

Listede Kahramanmaraş'tan 12 firmaya yer alırken KMTSO Başkanı Mustafa Buluntu, "Ülkemiz ekonomisine, ihracatına ve istihdamına sağladıkları büyük katkılardan dolayı firmalarımızı tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyoruz. Böylesine önemli bir listede, ilk 500 büyük sanayi kuruluşu arasında 12 şirketimizle temsil ediyor olmak Kahramanmaraş'ımız için çok önemli. Listedeki Kahramanmaraş firmalarımızın sayısının artması için özerlikle çalışmaya devam edeceğiz" ifadelerini kullandı.

Konya, zorlu şartlara rağmen yerini korudu

Konya Sanayi Odası (KSO) Başkanı Mustafa Büyükeken, açıklamasında Konya'nın Türkiye'nin önemli sanayi şehirlerinin başında yer aldığı ifade ederek, "Geçtiğimiz yıl Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu arasında 7 firma ile temsil edilen Konya'da, ekonomideki tüm zorlu şartlara rağmen bu yıl da listedeki yerini koruyarak 7 firma ile yer aldı. Bu yıl sanayi devlerinin bulunduğu listede Konya'mızdan; Konya Şeker, Eti Alüminyum, AYD Otomotiv, TUMOSAN Motor, Panagro Tarım ve Hayvancılık, Enka Süt ve Ova Un firmalarımız yer almıştır. Üreterek şehrimizin ve ülkemizin gururu olan tüm firmalarımızı ileriki yıllarda çok daha iyi noktalara geleceğin gününden inandırıyor. İletmelerimiz yeni başarı hikâyeleri yazmaya devam edeceğiz. Bu bağlamda her zaman

nı Selçuk Öztürk'te ISO 500'e giren firmaları tebrik ederek şunları söyledi: "Konyalı firmalarımız şehrimizin küresel bir üretim ve ticaret merkezi olması yolunda özerlikle çalışmaya devam etmektedir. Konya'nın en önemli avantajı çalışan, girişimci müteğbibislerdir. Konya ekonomisinde sanayi sektörünün payı her geçen yıl artmaktadır. İlerleyen dönemlerde Konya'nın daha fazla firması ile listede yer alacağına inancımız tamdır"

Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Uğur İbrahim Altay, İstanbul Sanayi Odası'nın Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde yer alan firmaları tebrik ederek, müteğbibis ruhun kentleşmiş gelişim ve kalkınmanın sağlanmasında önemli pay sahibi olduğuna dikkat çekti. Altay, "Konya, yüzyıllardır üretim ve ticaret merkezi olma hüviyetini koruyor. Bir sanayi şehri olarak her geçen gün gelişimini sürdüren şehrimiz, ülkemizin parlayan yıldızı olma yolunda da emin adımlarla ilerliyor. Saygıdeğer iş insanlarımız ise Konya'nın istihdamının artmasına verdiği büyük katkıyla gururumuz oluyor. İnandırıyor ki gelecekte Konya'mız bu listede daha fazla firmayla yer alacaktır. Tüm Konyalı sanayicilerimize ve çalışanlarımıza gösterdikleri başarı dolayısıyla yürekte kutluyorum" dedi.

MTSO'ya kayıtlı 8 firma ilk 500'de

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (ISO 500) listesinde 8'i Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'na (MTSO) kayıtlı, 10'u merkezi farklı illerde bulunan Mersin'de üretim yapan toplam 18 firma yer aldı. Söz konusu MTSO'ya kayıtlı olanların üretimden satışları 41 milyar lira düzeyinde bulunurken MTSO Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Sefa Çakır, ISO 500 listelerini kentin sanayi üretimindeki gidip gelişiminde önemli adımları attığını gözlemlemek adına önemli bir veri olarak gördüğünü söyledi. "Mersin firmalarımızın bu listede artarak yer alması ve ekonomik sorunlara rağmen geçmiş yıllara göre sıralamaları yukarılara taşınması çok önemsiyoruz" diyen Çakır, açıklamasında şu ifadeleri yer verdi: "Mersin, her biri birer KOBİ olarak iş hayatına başlayıp kentin lokomotif işletmeleri haline gelen küresel markalar oluşturmaya başış gösteren bir kent haline geliştirdi. Özellikle merkezleri farklı illerde bulunan Mersin'de üretim yapan, Mersin'e yatırım yapan birçok firmamız da artık Konya firması olmuştur. Mersin dışından gelen sanayi yatırımlarının Mersin'in, lojistik, dış ticaret ve faydalı çalışan adı yapılandırılan şirketlerin yatırımını büyük teşviklerdir. Bu anlamda büyük önemli ve uluslararası yatırımının gözü Mersin'e çevrilmiştir."

ISO 500'deki şirketlerin kârları katlandı, istihdam artışı sınırlı kaldı

Kriz patrona yaradı

İSTANBUL Sanayi Odası, "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasını açıkladı. TÜPRAŞ yine zirvede yer aldı. Araştırmaya göre şirketlerin kârındaki net artış yüzde 34.7'ye ulaştı. Ücretlerin net katma değerdeki payı düştü. >> 9'da

ISO 500'deki şirketlerin üretimden satışları yüzde 119, dönem kârı yüzde 121 arttı

Patronlarda kâr keyfi

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, sanayicilerin 2022'de esas işlerine odaklandığını belirtirken 2023'ün başta finansman olmak üzere zorlu koşullar sunduğunu vurguladı.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) 55. kez hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasının 2022 sonuçları, sanayicinin satış ve kâr açısından iyi bir yıl geçirdiğini gösterdi.

ISO Başkanı Erdal Bahçivan'ın açıkladığı verilere göre ISO 500'ün 2022'deki üretimden satışları, 2021'e kıyasla yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Reel artış ise yüzde 33.3 olarak hesaplandı. İhracat da yüzde 14.1 artarak 98 milyar dolara çıktı. Buna göre toplam ihracattaki payı yüzde 38.5'e ulaştı. 2022'de faaliyet kârı yüzde 96.3 artışla 671.1 milyar lira, net dönem kârı yüzde 121.2 artışla 485.4 milyar liraya çıktı. Net dönem kârındaki net artış da yüzde 34.7 olurken Bahçivan, 2021'den 2022'ye faaliyet

kârlılığı oranının yüzde 14.8'den yüzde 12.8, satış kârlılığı (net dönem kârı) oranının yüzde

Erdal Bahçivan

'Rasyoneli doğru'

ISO Başkanı Bahçivan, küresel ve yerel ölçekteki birçok makro göstergesi ile gelişmenin, 2023'ün sanayicilere çok daha zorlu koşullar sunduğunu gösterdiğini belirtti ve güçlük içeren, sabır isteyen bir tadilat dönemi görüleceğini kaydetti. Bahçivan ayrıca, yeni OVP ile önceki politikaların neredeyse tümünden değiştirildiğinin belirtilip "hangisi doğrudu" şeklinde sorulması üzerine "Rasyonel olanı" dedi.

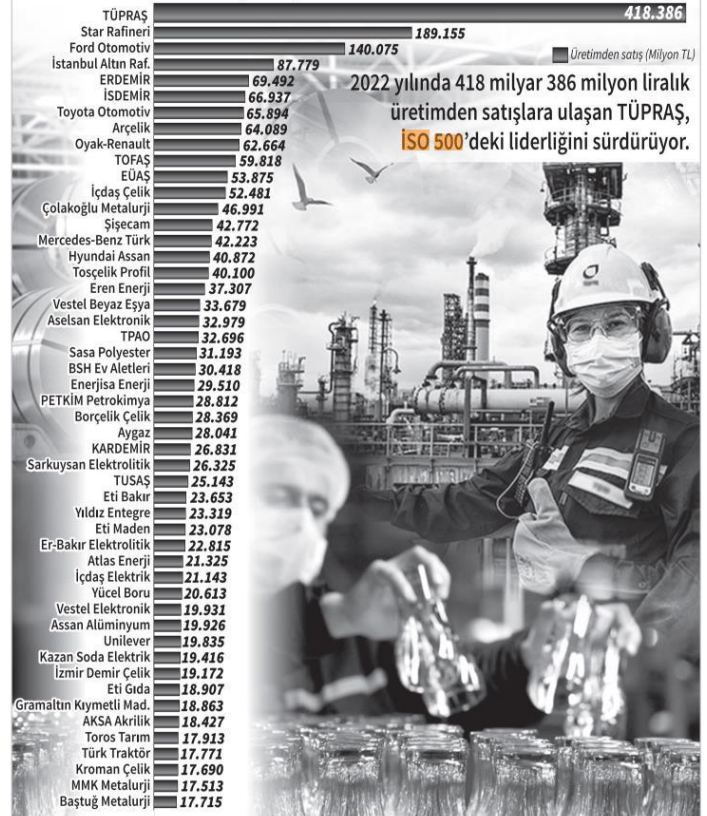
9.5'tan yüzde 9.3'e indiğini vurguladı. Geçmiş yıllarda sanayicilerle ilgili temel eleştiri konularından olan üretim faaliyeti dışı net gelirler 2022'de yüzde 14.6 artışla 110.9 milyar lira oldu. Bu kapsamda "döviz'in yönetilmesiyle elde edilen net kambiyo kârı yüzde 35.5 düşüğe 22.3 milyar liraya indi. Bahçivan, ihracatçıların döviz gelirinin bir kısmının Merkez Bankası'na bozdurulmasıyla ilgili zorunluluğun bu sonuca etkisinin sorulması üzerine "Sanayicilerin işlerine odaklanmasının yanı sıra bu zorunluluğun etkisini de görüyoruz" dedi.

Çalışanın payı azaldı

2022'de ISO 500'ün borçları yüzde 66.6 artışla 2.5 trilyon lira, özkaynakları ise yüzde 123.8 artışla 1.4 trilyon lira oldu. Böylece finansal yapı iyileşerek yüzde 64.3 borç yüzde 35.7 özkaynak oldu. Buna karşın mali borçlarda kısa vadeli payının yüzde 42.8'den yüzde 52.1'e yükseldiğini anımsatan Bahçivan şu vurguyu yaptı:

"Yüksek faiz ortamında firmaların bu durumdan çok daha olumsuz etkileneceğini söyleyebiliriz." **ISO 500**'deki çalışan sayısı ise yüzde 4.1 artışla 788 bin 389 kişiye çıktı. Ancak, 2021'den 2022'ye ücretlerin net katma değerdeki payı yüzde 32.2'den yüzde 26.9'a düşerken milli gelir anlamında kârın payı yüzde 39.7'den yüzde 54.5'e çıktı. Bahçivan, sığınmacıların istihdamıyla ilgili soru üzerine "Sadece emekten rekabet gücü yaratma adına Türkiye'nin gelecek demografik ve sosyolojik yapısını tehdit altına alacak nüfuslaşmaya **ISO** karşı" dedi. • Ekonomi Servisi

TÜPRAŞ AÇIK ARA ZİRVEDE (2022)

KDV: Sıfır faiz ve teneşir vade

ISO Başkanı Erdal Bahçivan, sanayicilerin uzun yıllardır süren "devreden KDV" sorununa bir kez daha dikkat çekerek "Bu sorun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldi. ISO 500'ün devreden KDV yükü yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştı" dedi. Bu durumu "sıfır faiz ve teneşir (ölü yikanan tahta) vade" ile devlete borç verme olarak tanımladıklarını ifade eden Bahçivan şöyle devam etti:

"Oysa sanayicilerin yüksek kaynak ihtiyacı ortada. Hakkaniyetli değil bu. Kaynak sıkıntısı nedeniyle bu konuya ilişkin reform da erteleniyor. Enflasyonist ortamda bu büyük alacak daha da önemli hale geldi. Sanayicileri en çok rahatlatacak çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülebilir."

“TÜRKİYE’NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU” ARAŞTIRMASI...

TÜPRAŞ ZİRVEYİ BIRAKMADI

İstanbul Sanayi Odası'nın hazırladığı “Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması”na göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncü sıradan ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. En büyük 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi.

TÜRKİYE’NİN 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçları, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan tarafından açıklandı. Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncü sıradan ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkati çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

İSO 500'ÜN ÜRETİMDEN SATIŞLARI 4,5 TRİLYON LIRAYA YÜKSELDİ

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan İSO Yönetim Kurulu

KÂRLILIK AÇISINDAN DAHA DÜŞÜK RAKAMLARA ULAŞILDI

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçivan, “İSO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de İSO 500 tarihinde en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz” şeklinde konuştu. Bahçivan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık fa-

aliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi. Erdal Bahçivan, “Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşükle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Vane vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşükle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor” açıklamasında bulundu. İAA

Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, İSO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda Mayıs ayına çekme-

yi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikme-

li olarak açıkladıklarını söyledi. Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, “Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor” dedi. Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, “Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor” açıklamasında bulundu.

En büyük 500 açıklandı

TÜPRAŞ, geçen yıl üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları sıralamasında zirvede yer aldı. TÜPRAŞ'ı Star Rafineri ve Ford Otomotiv takip etti.

İSTANBUL Sanayi Odasının (İSO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma ünvanını

korudu. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, düzenlediği basın toplantısında, İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

İAR VE EREĞLİ YÜKSELDİ

Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota üç basamak birden gerilerken Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

ISO 500 listesi açıklandı!

Istanbul Sanayi Odası'nın (ISO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, ISO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

Istanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Istanbul Sanayi Odası'nın (ISO) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre, en büyük 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi.

Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncüden ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

Istanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

ISO 500'ÜN ÜRETİMDEN SATIŞLARI 4,5 TRİLYON LIRAYA YÜKSELDİ

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan **ISO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, **ISO 500** çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor" dedi.

Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu.

500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞUNDAN 98 MİLYAR DOLARLIK İHRACAT

Erdal Bahçivan, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bahsedildiğinde; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmamın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi.

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aşmıştı. Anımsatan Bahçivan, "ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelininin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de ISO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz." şeklinde konuştu.

Bahçivan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi.

Erdal Bahçivan, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karn yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAYOK karlılığı oranı, aynı faaliyet karlığında olduğu gibi 2,1 puan düşüştü. Yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüştü. Yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor." açıklamasında bulundu.

ISO 500 listesinde Gaziantep'ten 28 firma yer aldı

'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre Gaziantep'ten 28 firma ilk 500 firma arasında yer aldı.

ÖMER KARADUMAN / DOĞRU HABER

Gaziantep Sanayi Odası (GSO) Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Ünverdi, İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından gerçekleştirilen 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre Gaziantep'ten 28 firmanın ilk 500 firma arasında yer aldığını kaydetti.

Ünverdi, "Tüm zorluklara rağmen gece gündüz demeden üretim, ihracat ve istihdamdaki başarılarıyla şehrimizi gururlandıran tüm firmalarımıza teşekkür ediyor, başarılarının devamını diliyorum" dedi.

Ülkemiz kalkınmasının temelinde sanayi üretiminin olduğunu ve

Gaziantep'in üretim hacmi ile örnek şehir olmaya devam ettiğini kaydeden Ünverdi, "Pandemi, deprem ve küresel krizlere rağmen üretim, ihracat ve buna bağlı olarak istihdamı önceleyerek çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Zorluklarımıza rağmen gelişen teknolojilerle birlikte yeni başarı öyküleri yazmak ve sanayimizin kabuk değişmesi için projeler yürütüyoruz. Gelecekte de güçlü ve sürdürülebilir bir sanayi için Sanayi 4.0, dijitalleşme ve yeşil dönüşüm hedefiyle çalışmalarımızı sürdürüyoruz" diye konuştu.

ORTA VADELİ PROGRAM

Küresel ekonomide yaşanan dalgalama ve bölge koşullarına dikkati

çeken Ünverdi, şunları dile getirdi: "Ülkemizdeki parasal sıkılaştırma politikalarının hepimiz için zorlukları olsa da finansal istikrar ve mali dengenin sağlanması ile bu süreci de aşacağımıza inanıyorum. Orta Vadeli Program kapsamında güvenin ve öngörülebilirliğin sağlanması konusunda kararlı adımlar devam etmelidir. Deprem bölgesi olarak aldığımız yara ve hasara rağmen sanayiciler olarak bizler de mücadelemizi sürdürüreceğiz. OVP'de deprem bölgemize yönelik verilecek olan finansman destekleri üretim, ihracat ve istihdamımız açısından kritik önem taşıyor. Bu süreci kamu, özel sektör hep birlikte atlatacağımıza inanıyoruz."

TÜRLÜ ZORLUKLARA RAĞMEN...

Her yıl mayıs ayında açıklanan ISO 500 araştırmasına deprem bölgesindeki firmaların katılımın sağlanması için beklentilerinden dolayı başta İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan ve ekibine teşekkür eden Adnan Ünverdi açıklamasını şöyle tamamladı: "ISO 500 araştırması bu sene deprem bölgesindeki firmaların vergisel yükümlülüklerinin ağustos ayına bırakılmaları ve değerlendirilmede yer almaları için bugün açık-

landı. ISO 500, firmalarımızın geldiği nokta ve yürütülecek çalışmaların belirlenmesi noktasında önemli bir gösterge niteliği taşıyor. Firmalarımızın başarısı bizleri gururlandırırken, teşvik edici oluyor. Son yıllarda yaşadığımız türlü zorluklara rağmen özveriyle çalışarak Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu arasında yer tüm alan firmalarımıza kutluyorum. Bu önemli araştırma için İstanbul Sanayi Odası ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum."

Türkiye'nin En Büyük Sanayi Kuruluşu Belli Oldu

DAVUT IŞIK / DOĞRUHABER

Istanbul Sanayi Odası (ISO), sanayi sektörünün devler liginin belirleyeni ve 1968 yılından bu yana aralıksız yapılan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması"nın 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. **ISO** genel merkezi Odakule binası, Fazıl Zübü Meclis Salonu'nda düzenlenen

basın toplantısında 55.sı açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması" toplantısında **ISO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan** hazırlanan araştırmanın özet sonuçlarını basın mensuplarına şu şekilde aktardı:

ÜRETİMDEN SATIŞLAR ARTTI

"...**ISO 500**'de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı.

Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz.

ISO 500 Büyük

kuruluşlarının üretimden satışlardaki reel değişimlerine baktığımızda da şu sonuç dikkat çekiyor: 2022 yılının verileri

yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor.

Üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakalım olursak; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha artırarak yüzde 52'ye çıktığı görülüyor. İlk 100 firmanın **ISO 500** içindeki payı ise yüzde 65'lere ulaşıyor.

IHRACAT ARTTI

Hatırlayacak olursak, zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen ülkemiz 2022 yılı ihracatında oldukça önemli bir başarı sağladı. İhracat yüzde 12,9 oranında artarak 254 milyar doları aştı.

ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. Görüldüğü üzere **ISO 500**'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2

puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de **ISO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu.

ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda; ise bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz.

İLK SIRADA YİNE TÜPRAŞ VAR

ISO 500 çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluşumuz 418,4 milyar liralık satışlarıyla TÜPRAŞ oldu. Bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu. 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Tabloda da gördüğümüz üzere sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı.

Istanbul Sanayi Odası'nın hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

En büyük değişmedi

TÜPRAŞ, geçen yıl üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla Türkiye'nin en büyük **sanayi** kuruluşları sıralamasında zirvede yer aldı. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinci sıraya yükselirken, Ford Otomotiv 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu

ISTANBUL Sanayi Odası'nın (ISO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu olma unvanını korudu. ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, ISO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

ÜRETİM ARTTI

Istanbul Altın Rafinerisi (IAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, IAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. IAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar li-

rayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Istanbul Sanayi Odası'nın (ISO) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre,

en büyük 500 **sanayi** kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"-nın sonuçları, ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklandı. Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu olma

unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncülüğten ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. Istanbul Altın Rafinerisi (IAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. IAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı.

TOYOTA 3 BASAMAK GERILEDİ

Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi. Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, ISO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

Patronlar da sığınmacı çalışanlar için uyarıyor

Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarını açıklayan **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, sığınmacı çalışanlar hakkında açıklamalarda bulundu.

Mültecilerin istihdamının **sanayiciler** açısından önemine ilişkin bir soru üzerine Bahçivan, Türkiye'nin üretimine nitelik, akıl ve değer katacak yerli veya yabancı herkese ihtiyaç olduğunu vurguladı. Bahçivan, "Sadece ve sadece nitelik getirmeden emeğe dönük boyutuyla yabancıların ülke ekonomisine

ve üretimine destek katma noktasına bakalım olursak bu bizi maalesef sonu olmayan bir yolculuğa doğru götürür" dedi. Bahçivan, özetle şunları söyledi:

İSO OLARAK KARŞIYIZ

"Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşma yapısına **İSO** olarak karşı olduğumuzu, net bir şekilde karşı olduğumuzu söylemek istiyorum. Böylesine bir gidişatın

bizi sonu olmayan bir dehlize götürme riski var. Sadece ve sadece emeğe dayalı bir rekabet unsuru olarak biz **sanayideki** istihdamın önünü sınırsız bir şekilde açarsak yarınki nesillerimize vereceğimiz toplumsal sorun adına bizi ciddi anlamda yük altında bırakır. Ancak tekrar söylüyorum; değer, birikim ve tecrübe kazandıracak boyutta seçilmiş bir iş gücünün yabancılarla da desteklenmesi noktasında hiç itirazımız yok. Bunun ölçüsünü kaçırma noktasında hiçbirimiz mesuliyet alamayız."

Türkiye'nin 1 numarası yine Tüpraş

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu olma unvanını korudu.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, **İSO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Buna göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8

8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Bahçivan, Türkiye'nin 500 büyük **sanayi** kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini söyledi. Bahçivan, "Bu

milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor" dedi.

Bahçivan, 2022'de **İSO 500**'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirterek, "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü" bilgisini verdi.

Sanayinin şampiyonu yine TÜPRAŞ

ISO 500 araştırmasına göre 2022'de en büyük sanayi kuruluşu bu yıl da Tüpraş oldu. Tüpraş'ı Star Rafineri ve Ford Otomotiv takip etti

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) tarafından bu yıl 55'inci düzenlenen "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması-2022" yılı sonuçları açıklandı.

Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418.4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189.2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140.1 milyar liralık üretimden satışla üçüncü oldu.

Araştırmaya göre ilk

100 firmanın ISO 500 içindeki payı ise yüzde 65'ere ulaştı. Sıralamada 100-200 arasında kalan şirketlerin ISO 500'deki ağırlığı yüzde 14,4 olurken, geriye kalan 300 şirket de yüzde 20,6'lık pay aldı.

Üretimden artışlar arttı

Araştırmaya göre ISO 500'de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı.

Üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına ba-

kıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha artarak yüzde 52'ye çıktığı görüldü.

ISO 500 araştırmasının sonuçlarını açıklayan ISO Başkanı Erdal Bahçivan, sunumunda reel olarak yüksek satışlara dikkat çekti. Bahçivan, "2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor" dedi.

Borçların payı geriledi

ISO 500 kuruluşlarında borçların payı yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e gerilerken; özkaynakların payı yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktı.

ISO 500'de mali borçlar yüzde 64 artışla 796 milyar liradan 1,3 trilyon liraya çıktı. Diğer borçlar da yüzde 70'e yakın bir artışla 711 milyar liradan 1,2 trilyon liraya yükseldi.

Verilere göre faaliyetlerin finansmanında ticari borçlar daha fazla kullanılmış durumda.

ISO 500'ün ihracatı yüzde 14,1 arttı

ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan

üzerinde gerçekleşti. ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı yüzde 40'lar civarında gerçekleşti.

Halka açık kuruluşların sayısı arttı

ISO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettikten sonra 2022'de sekiz adet artarak 73'e yükseldi. Böylece ISO 500 içinde halka açık kuruluşlar sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaştı.

TÜPRAŞ devler ligindeki yerini korumaya devam ediyor

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, **İSO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, **İSO 500** çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor." dedi.

Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda

TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu.

Erdal Bahçivan, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmanın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. /AA

EN BÜYÜK YİNE TÜPRAS!

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAS, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu

DEVREDEN KDV'NİN ÇÖZÜMÜ İÇİN ÇAĞRI

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçvan, her fırsatta dile getirdikleri devreden KDV sorununun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldiğini kaydederek, **İSO 500**'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştığını bildirdi. Bu sorunun çözümü için çağrıda bulunan Bahçvan, "**Sanayici** en çok rahatlatılacak çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır." diye konuştu. Bahçvan, 2022 yılında yaratan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,1 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığı belirterek, "Bu grubun payı 5,3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payı 4,4 puan düşse yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknoloji **sanayileri** grubunun payı 1,1 puan düşse yüzde 27,2'ye gerilemiş durumda. Yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2 olsa da yapısal bir değişime işaret etmekten henüz uzak bir görünüm sergiliyor" açıklamasında bulundu.

İSO 500'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısının 265'ten 260'a gerilediğini dile getiren Bahçvan, "Bu şirketlerimiz 2022'de yaptıkları AR-GE harcamalarının 16 milyar TL'yi aştığını görüyoruz. Bu durum 2021'e göre yüzde 80'nin üzerinde bir artışa işaret etse de **sanayi** kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü AR-GE harcamalarına ayrılmaları düşündürücü" ifadelerini kullandı.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçvan**, düzenlediği basın toplantısında, **İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAS) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar lirayla üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar lirayla üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR1, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiser basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

4,5 trilyon liraya yükseldi

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçvan**, **İSO 500** çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi. Türkiye'nin 500 büyük **sanayi** kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçvan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile anndirildiğinde üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor" dedi. Bahçvan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27'ye ulaşmıştı. Bu noktada **sanayicinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici

enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu.

98 milyar dolarlık ihracat

Erdal Bahçvan, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmasının ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını anmsattan Bahçvan, "**İSO 500**'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. **İSO 500**'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de **İSO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. **İSO 500**'ün Türkiye **sanayi** ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" şeklinde konuştu. Bahçvan, 500 büyük **sanayi** kuruluşunun 2022'de faaliyetlerinin yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi. **Erdal Bahçvan**, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynı faaliyeti karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşse yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşse yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasvolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor" açıklamasında bulundu. **Sanayi** şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden Bahçvan, "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilemiş durumda. Bu da bize **sanayicinin** son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor" diye konuştu.

Finansman giderleri azaldı

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçvan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri **İSO 500**'ün en dikkat edilen unsurlar-

ından olduğunu belirterek, şu bilgileri verdi: "**İSO 500**'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemiş olması dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor. O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve krediyeye erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet karına oranındaki gerileme iyileşmenin, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı **İSO 500** verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz."

Toplam borç 2,5 trilyon

Erdal Bahçvan, 2022'de **İSO 500**'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirterek, "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü." diye konuştu. **İSO 500** kuruluşlarında borçların payının yüzde 70'e yakın yükselişe 1,2 trilyon borç kullanımının artmasından, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışından, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalıştıklarını anlıyoruz" şeklinde konuştu. En büyük 500 kuruluşun kısa vadeli mali borçlarındaki artışın yüzde 99, uzun vadeli borçlarındaki yükselişin ise yüzde 37 olduğunu aktaran Bahçvan, kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 52,1'e ulaştığını söyledi. **AA**

Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, düzenlediği basın toplantısında, İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, İSO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda Mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

ladıklarını söyledi. Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile anıdırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor." dedi. Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan

asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu. Erdal Bahçivan, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmanın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçivan, "İSO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye

hem de İSO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşmış oldu. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz." şeklinde konuştu.

Bahçivan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi. Erdal Bahçivan, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık

rasıolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor." açıklamasında bulundu. Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden Bahçivan, "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilemiş durumda. Bu da bize sanayicinin son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor." diye konuştu.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri İSO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından olduğunu belirterek, şu bilgileri verdi: "İSO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemiş olması dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor." ● İSTANBUL-AA

TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU ARAŞTIRMASI'NIN 2022 YILI SONUÇLARI AÇIKLANDI

Tüpraş, 418.4 milyar TL ile liderliğini korudu

Üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. **ISO 500**'de şampiyonluk ipini 418,4 milyar liralık satışlarıyla bir kez daha Tüpraş göğüsledi.

EKONOMİ SERVİSİ

Istanbul Sanayi Odası (ISO) tarafından hazırlanan sanayi sektörünün devler liginin belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması toplantısına ISO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları **İrfan Özhamaratlı** ve **Cemal Keleş** katıldı. Öte yandan güncel **ISO 500**'ün yanında, son 5 yıldır olduğu gibi araştırmanın 50 yıl önceki yani 1973 yılında yapılan ve 100 Büyük Firma olarak yapılan araştırmanın içeriği de paylaşıldı. **ISO 500** çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu. 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık

(Soldan sağa) **ISO Başkan Yardımcısı İrfan Özhamaratlı**, **ISO Başkanı Erdal Bahçivan** ve **ISO Başkan Yardımcısı Cemal Keleş**.

üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı.

Geçtiğimiz yıllarda Mayıs ayında paylaşılan araştırmanın, bu yıl 11 ilimizi etkileyen ve tüm Türkiye'yi yasa boğan deprem felaketi nedeniyle Eylül ayında açıkladığını ifade eden **Erdal Bahçivan**, "Bu yılın başında ülkemizi derinden yaralayan Kahramanmaraş depremini yaşadık. On binlerce vatandaşımızı kaybettik. Acılarımız hala çok taze. Dünyada eşi benzeri olmayan ve 11 ilimizi etkileyen felaketin ekonomik yıkımı da büyük oldu. Birçok sanayi tesisimiz haftalarca faaliyete

geçemedi. Devletimiz bu bölgede mücbir sebep hali ilan ederek firmalarımızın vergisel yükümlülüklerini erteledi. Takdir edersiniz ki **ISO 500** Büyük Listesi içinde her yıl bu 11 ilimizden çok sayıda sanayi kuruluşumuz yer alıyor. 2021 listemizde bu rakam 72 idi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz. Bu şirketlerimizin de mali verilerini paylaşabilme noktasına gelmesiyle birlikte **ISO 500** araştırmamıza başlayarak en kısa sürede tamamladık." diye konuştu.

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını

kaydeden **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. **ISO 500** Büyük kuruluşlarının üretimden satışlardaki reel değişimlerine baktığımızda da şu sonuç dikkat çekiyor: 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor. Reel değişimleri hesaplarken son yıllarda hep yaptığımız gibi bu yıl da, yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandık. Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu

ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor."

ISO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak karlarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten **Erdal Bahçivan**, "**ISO 500**'ün 2022'de faaliyet karı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, yüzde 14,8'den 2 puan düşerek yüzde 12,8'e geriledi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, ayne faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor." ifadelerini kullandı.

Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ

ISO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu

İSTANBUL (AA) - İstanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, düzenlediği basın toplantısında, ISO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciye yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar lirayla üretimden satışta 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar lirayla üretimden satışta 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in işler basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamaklı birleşim gerçekleşti. Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamada yeri değişmedi.

ISO 500'ün üretimden satışları 4,5 trilyon liraya yükseldi

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, ISO 500 çalışmalarının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4,5 trilyon 485 milyar liraya yükseldiği dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlari yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülmüştür."

Bahçivan, reel değişimleri hesaplamak için son TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'e ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyon ÜFE olduğuna hatırlatılarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığı ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyoruz. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor," açıklamasında bulundu.

500 büyük sanayi kuruluşundan 98 milyar dolarlık ihracat

Erdal Bahçivan, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmasının ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi.

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aşmıştı annmsatan Bahçivan, "ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracatı artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem TÜPRAŞ hem de ISO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaştığını bildirdi. ISO 500'ün ihracatı ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz," şeklinde konuştu.

Bahçivan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlığının oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi.

Erdal Bahçivan, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini

görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor," açıklamasında bulundu.

Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden Bahçivan, "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinde yüzde 23'lere kadar gerilemiş durumda. Bu da bize sanayicinin son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor," diye konuştu.

Finansman giderlerindeki azalış dikkat çekti

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri ISO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından olduğunu belirterek, şu bilgileri verdi:

"ISO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e inmiş durumda. Yıllardan beri her işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemiş olması dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımının sıkı şartlara bağlanması, bugünkü faiz ve krediye erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet karına oranındaki gerileme iyileşmenin, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı ISO 500 verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz."

ISO 500'ün aktif toplamı 3,9 trilyon liraya, toplam borcu 2,5 trilyon liraya yükseldi

Erdal Bahçivan, 2022'de ISO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirterek, "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyümüştür," diye konuştu.

ISO 500 kuruluşlarında borçların payının yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e gerilediğini, öz kaynakların payının yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktığını vurgulayan Bahçivan, mali borçların yüzde 64 artışla 1,3 trilyon liraya, diğer borçların da yüzde 70'e yakın yükselişle 1,2 trilyon liraya yükseldiğini anlattı.

Bahçivan, "Ticari borç kullanımının artmasından, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi iç-

lerinde borçlanarak çözmeye çalıştıklarını anlıyoruz," şeklinde konuştu.

En büyük 500 kuruluşun kısa vadeli mali borçlarındaki artışın yüzde 99, uzun vadeli borçlarındaki yükselişin ise yüzde 37 olduğunu aktaran Bahçivan, kısa vadeli mali borçların toplam mali borçları içindeki payının ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 52,1'e ulaştığını söyledi.

Devreden KDV'nin çözümü için çağrı

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, her fırsatta dile getirdikleri devreden KDV sorununu 2022'de çok daha belirgin bir hale geldiğini kaydederek, "ISO 500'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yükseldiğini bildirdi.

Bu sorunun çözümü için çağrıda bulunan Bahçivan, "Sanayicinin bu rahatsızlıklarını çözümlenmesi için devletten KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesini, Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesini, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır," diye konuştu.

Bahçivan, 2022 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığı belirtti. "Bu grubun payı 5,3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı 4,4 puan düşüşle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknolojiye sanayilerin grubunu payı 1,1 puan düşüşle yüzde 27,2'ye gerilemiş durumda. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2'ye ulaşmış. Bu artışın bir kısmı diğer sektörlerin payının düşüşüne bağlı olarak gerçekleşmiştir," açıklamasında bulundu.

ISO 500'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısının 265'ten 260'a gerilediğini dile getiren Bahçivan, "Bu şirketlerimiz 2022'de yaptıkları AR-GE harcamalarının 16 milyar TL'ye çıktığını görüyoruz. Bu durum 2021'e göre yüzde 80'in üzerinde bir artışa işaret etse de sanayi kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü AR-GE harcamalarına ayırmaları düşündürücü," ifadelerini kullandı.

Halka açık kuruluşlar sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine çıktı

ISO 500 içinde halka açık kuruluşlar sayısı ise 73 adete bugüne kadarki en yüksek düzeyine çıktı. Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarını açıklayan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, en büyük 500'ün istihdamının 2022'de yüzde 4,1 artarak yaklaşık 800 bin kişiye ulaştığını, aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerindeki yükselişin de yüzde 86 civarında gerçekleştiğini kaydetti.

Sermayenin tabana yayılması ve özellikle sanayi kuruluşlarının kaliteli finansman kaynağına erişimi açısından şirketlerin halka açılmalarının önemli olduğunu vurgulayan Bahçivan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Son yıllarda bu yönde şirketlerimiz oldukça istekli olduklarını görüyoruz. Bu eğilim, ISO 500 verilerine de yansımış bulunuyor. ISO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı, 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettiğinden sonra 2022'de 8 adete artarak 73'e yükseldi. Böylece ISO 500 içinde halka açık kuru-

luşlar sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaştı. Sanayi şirketlerimizin halka açılmaya olan ilgisinin 2023'te de sürdürüldüğü görüyoruz ve bu süreçte sanayi firmalarının sermaye piyasası araçlarını daha fazla kullanması açısından olumlu buluyoruz."

Anadolu lehine değişim sürüyor

Erdal Bahçivan, ISO 500'de yer alan kuruluşların bağlı olduğu odaların Anadolu lehine değişmeye devam ettiğini belirterek, "Son yıllarda sayısal olarak düşük eğiliminde olmasına karşın en büyük pay 152 firmayla halen ISO'ya ait. İstanbul'lu, 40 kuruluşla Kocaeli Sanayi Odası izliyor. Bu odaların arından Ankara Sanayi Odası 39, Ege Bölgesi Sanayi Odası 38 kuruluşla sıralamada yer alıyor. Sonrasında 28 kuruluşla Gaziantep Sanayi Odası, 17 kuruluşla Kayseri Sanayi Odası ve 15 kuruluşla Bursa Ticaret ve Sanayi Odası geliyor," dedi.

"Ancak sadece ve sadece nitelikli üretimden elde edilen yüksek paya sahip sektörlerin yüzde 23,4 ile ana metaller ve makine imalatı sanayinin olduğunu, bu sektör, yüzde 23,3 ile kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünlerinin, yüzde 14 ile kara, deniz taşıtları ve yan sanayinin izlediğini bildirdi.

Bahçivan, "2022'ye ait ISO 500 sonuçları, Türk sanayisinin zorlu bir yılı güçlü bir performansla tamamladığını bir kanıt niteliğindedir. Zira sanayi devrimimizin birçok temel göstergede azımsanmayacak iyileşmelere imza attığı görülmüştür," diye konuştu.

2023 için beklentiler aynı iyimserlikte değil

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, küresel ve yerel ölçekteki birçok makro göstergenin ve gelişmenin 2023'ün sanayicilere çok daha zorlu koşullar sunduğunu gösterdiğini aktararak, "Bu sürecin etkilerini önümüzdeki yıl açıklayacağımız sonuçlarda görmemiz şaşırtıcı olmayacaktır. Çünkü küresel ekonomide sıkışkan para politikalarının etkilerinin de etkileri olarak görmeye başladık. Nitekim gerek dünya üretiminin seyri gerekse Avrö Bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarıyla ilişkin beklentiler, 2023'te daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor," ifadelerini kullandı.

Farklı araştırmalar ile ISO Türkiye İmalat PMI gibi çalışmaların gelecekte farklı iyimserliği sınırlandırdığını ifade eden Bahçivan, faizlerdeki artışlara değindi.

"İhracatın geriye çekildiği bir dönemde sanayi üretimini destekleyen güçlü iç talebin de bir miktar zayıflamasının kaçınılmaz olduğunu vurgulayan Bahçivan, "Faiz artırım sürecinin bir başka etkisi ise etkilerini bir süredir görmeye başladığımız üzere, sanayicimizin finansman maliyetlerindeki belirgin artış olacak. Tekrar etmek gerekirse tüm bu unsurların 2023 ISO 500 araştırma sonuçlarındaki satış performansı, finansman maliyetleri, ihracat ve kaynak yapısı gibi göstergelere olumsuz yansımaları şaşırtılmayacak," değerlendirmesinde bulundu.

ISO 500 verilerini, "sanayicilerin Türkiye'nin geleceğine olan inancının bir göstergesi" olarak da kabul etmeleri gerektiğini belirten Bahçivan, "Bu inancın ve azmin azalmadan devam

edebilmesi için sanayicimizin, üretim hayatımızın en büyük ihtiyacı; finansal istikrarlıdır. Bu bağlamda, her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda ekonomi yönetimi tarafından atılan adımları önemli buluyoruz," diye konuştu.

Bahçivan, üzerinde özenli bir çalışma yapılarak kısa süre önce açıklanan Orta Vadeli Program'ı çok önemstediklerini, bu programın başarısının ülkenin uzun süreli ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını da sağlayacağına inandıklarını vurguladı. "Karlılık ve ücretler arasındaki makas yeni yılla birlikte kapandı"

Toplantının ardından gazetecilerin sorularını yanıtlayan Bahçivan, verileri göre karlılıkların yeterince ücretlere yansımadağın görüldüğünü ilişkin bir yorum üzerine, karlılığın ücretlere de yansımadağın ancak bu tablonun aralık itibarıyla ancak emek nedeniyle ocaakta yapılan zamların kapsam dışı kaldığını, bu nedenle karlılık ile ücretler arasındaki makasın açık görüldüğünü söyledi.

Bahçivan, "2023'e geçerken ücretlerde yapılan bir artış var. Bu tabloyla 12 aylık değil de 15-16 aylık baktığımızda, o rakam bu tablodaki olduğu gibi çalışmaları açısından olumsuz gözükmez. Çalışmalarımızın 2023 başında aldığı artışla makasın önemli ölçüde kapandığını düşünüyoruz," diye konuştu.

Bahçivan'dan yabancı çalışan değerlendirmesi

Erdal Bahçivan, mültecilerin istihdamının sanayicilerin açısından öneme ilişkin bir soru üzerine, Türkiye'nin üretime nitelik, akıl ve değer katacak yerli ve yabancı herkese ihtiyaç olduğunu vurguladı.

"Ancak sadece ve sadece nitelikli üretimden emeğe dönük boyutuyla yabancıların ülke ekonomisine ve üretimine destek katma noktasına bakacak olursak bu bizi maalesef sonu olmayan bir yolculuğa doğru götürüyor" diyen Bahçivan, şu değerlendirmelerde bulundu:

"Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sınırlıya sokacak, tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşma yapısına ISO olarak karşı olduğumuz, net bir şekilde karşı olduğumuz söylemek istiyoruz. Böylesine bir göçün bizi sonu olmayan bir dehize götürme riski var. Sadece ve sadece emeğe dayalı bir rekabet unsuru olarak biz sanayideki istihdamın önümüzsüz bir şekilde açarsak yarınki nesillerimize vereceğimiz toplumsal sorun adına bizi ciddi anlamda yük altına bırakır. Ancak tekrar söylüyorum; değer, birikim ve gelişimi olarak görmeye başladık. Nitekim gerek dünya üretiminin seyri gerekse Avrö Bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarıyla ilişkin beklentiler, 2023'te daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor," ifadelerini kullandı.

"Uzun vadeli borç bulamama gerçeğiyle karşı karşıyayız"

Erdal Bahçivan, uzun vadeli borçlanmada karşılaşılan sorunlara ilişkin bir soru üzerine, "Yatırıma dönük uzun vadeli kredilerin düşük olduğunu zaten uzun vadeli yatırım borçlarının oransal arttığını düşüncü olmasından görüyoruz. Arzu edilecek ki geçen yıl uygulanan politika; birer daha kalkınma ve yatırım amaçlı krediler noktasında güçlü bir destek olması, uzun vadeli yatırımlar konusunda destek sağlanmasını. Ancak bunun yeterince gerçekleştirildiğini görüyoruz. Uzun vadeli borçların önemli çok net. Geçen yıldan bu yıla geldiğimizde firmamızın uzun vadeli borç kaynaklarını bulamadığı gerçeğiyle karşı karşıyayız," ifadelerini kullandı.

Bahçivan, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen 11 iden çok sayıda sanayi kuruluşunun ISO 500 Büyük listesi içinde her yıl yer aldığı hatırlatarak, "2021 listesinde bu rakam 72ydi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz," dedi.

TÜPRAŞ İzmir rafinerisi

Depo Photos

Patronlar kârlarını yüzde 96 artırdı

Çalışanlar ve emekliler yüksek enflasyon karşısında ezilirken, sermaye kesimi kârını artırmaya devam ediyor. Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu kârlarını yüzde 96 artırdı.

İstanbul Sanayi Odası (İSO), 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500)' araştırmasının 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. **İSO 500** listesinde Koç Holding'e bağlı TÜPRAŞ ve Ford, Arçelik, Renault gibi metal patronları ilk 10'daki yerlerini korurken, başta çimento olmak üzere inşaatla bağlantılı sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin yükselişi de dikkat çekti. Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418.4 milyar lirayla ulaşarak listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189.2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140.1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

Listesinde Et ve Süt Kurumu'ndaki (ESK) gerileme dikkat çekti. ESK, 500 kuruluş

listesinin 406. sırasında yer aldı. Yurttaşların önünde uzun kuyruklar oluşturduğu ucuz et satışı yapılan ESK'nın toplam zararı 2 milyar lirayı bulmuştu. Kısa bir süre önce Ankara'daki mağazalarına kilit vuran kurumun kapatılan satış yerlerine tavuk dönerci açılmıştı.

İSO 500'de toplam net üretimden satışlar yıllık bazda yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar TL'ye yükseldi. Net üretimden net satışlarda reel artış TÜFE'ye göre yüzde 33,3, ÜFE'ye göre yüzde 10,8 oldu. **İSO 500**'de ilk 50 şirketin net üretimden satış içindeki payı yüzde 52, ilk 100 şirketin payı yüzde 65 oldu. **İSO 500**'ün Türkiye'nin toplam sanayi ihracatı içindeki payı yüzde 40'lar seviyesinde oldu. **İSO 500**'ün toplam faaliyet kârı yıllık yüzde 96 artışla 671 milyar TL'ye yükseldi. Faaliyet karlılığı oranı yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e geriledi. **İSO 500**'ün toplam borcu yüzde 67 artışla 2,5 trilyon TL'ye yükseldi. **Ekonomi Servisi**

Dev şirketlerin borçları katlandı

ISO 500 çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418.4 milyar liralık satışlarıyla yine Tüpraş oldu. **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Bahçivan**, **ISO 500**'de mali borçların yüzde 64 artışla 796 milyar liradan 1.3 trilyon liraya çıktığını duyurdu

RECEP BAHAR / İSTANBUL

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan **sanayi** sektörünün devler liginin belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. **ISO 500** çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418.4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu. 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189.2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140.1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı. 6 Şubat depremlerinin etkilediği bölgeden 66 firma ilk 500'e girdi. 2021'de bu sayı 72 idi.

Cirolar enflasyonla uçtu

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını kaydeden **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol

oynadığını söyleyebiliriz. 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64.27 iken, ÜFE enflasyonu yüzde 97.72'ye ulaşmıştı. Bu noktada **sanayicinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum."

Borçlar roketledi

ISO 500'de mali borçların yüzde 64 artışla 796 milyar liradan 1.3 trilyon liraya çıktığını duyuran **Erdal Bahçivan**, "Diğer borçların da yüzde 70'e yakın artışla 711 milyar liradan 1.2 trilyon liraya yükseldiği anlaşılıyor. **ISO 500** kuruluşlarında borçların vadelerine göre gelişimine baktığımızda ise kısa vadeli mali borçlardaki artışın yüzde 99 ile uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 37'lik

artışın üzerinde gerçekleştiğini görüyoruz. Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının 2022'de ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 42.8'den yüzde 52.1'e yükselmesi dikkat çekiyor" dedi.

Sanayiciyi zorlu şartlar bekliyor

2022 yılına ait **ISO 500** sonuçlarının, **sanayicinin** zorlu bir yılı güçlü bir performansla tamamladığının kanıtı niteliğinde olduğunu vurgulayan **Erdal Bahçivan**, "Öte yandan gerek küresel ve yerel ölçekteki birçok makro gösterge ve gelişme, 2023'ün **sanayicilere** çok daha zorlu koşullar sunduğunu bize gösteriyor. Bu sürecin etkilerini önümüzdeki yıl açıklayacağımız 2023 yılı **ISO 500** sonuçlarında görmemiz şaşırtıcı olmayacaktır" diye konuştu. Diğer yandan Merkez Bankası'nın Haziran-

ISO 500'de göze çarpan hususlar

- **ISO 500**'ün 2022'de faaliyetleri dışı gelirler yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi.
- 2022'de üretim faaliyeti dışı gelirlerin kârlılığa katkısı bir hayli azaldı. 2022 yılında **ISO 500**'ün diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karları 683 milyar lira iken, gider ve zararları 572 milyar lira olarak gerçekleşmiş. Bu iki rakam arasındaki fark alındığında, **ISO 500**'ün üretim faaliyeti dışı net geliri 111 milyar lira artmış ve bir önceki yıla göre artış oranı da yüzde 14.6 ile sınırlı düzeyde gerçekleşmiş.
- **ISO 500**'ün finansman giderleri 2022'de yüzde 32.6 artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükseldi. Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı düşük faizlerin etkisiyle yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e indi.

dan itibaren başladığı sıkılaşma sürecine bağlı olarak piyasaya faizlerinde sert yükselişler söz konusu olduğunun altını çizen **Erdal Bahçivan**, "Sanayicimizin finansman maliyetlerindeki belirgin artış olacak" dedi.

Fotograf: DHA

İSO 500 LİSTESİ AÇIKLANDI

Patronlar kârlarını katladı

İSTANBUL Sanayi Odası, Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** kuruluşu 2022 verilerini açıkladı. **İSO 500** listesinde Koç Holdinge bağlı TÜPRAŞ ve Ford, Arçelik, Renault gibi metal patronları ilk 10'daki yerlerini korurken, başta çimento olmak üzere inşaatla bağlantılı sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin yükselişi de dikkat çekti.

İSO 500'de TÜPRAŞ, 418.4 milyar liralık üretimden satış oranıyla listede ilk sırayı alırken, Star Rafineri 189.2 milyar lirayla üçüncülükten ikinciliğe yükseldi. Ford Otosan, 140.1 milyar lirayla üçüncü olurken ilk 10 sıralaması şöyle devam etti: İstanbul Altın Rafinerisi 87.8 milyar lirayla dördüncü, 69.5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik beşinci, 66.9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik altıncı, 65.9 milyar lirayla Toyota Otomotiv altıncı, 64.1 milyar lirayla Arçelik sekizinci, 62.7 milyar lirayla Oyak-Renault dokuzuncu, 59.8 milyar lirayla TOFAŞ onuncu sırada yer aldı.

ENERJİ ŞİRKETLERİ SIRA ATLADI

Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) 41 sıra yükselerek 11. sırada, Eren Enerji 35 sıra yükselerek 18. sırada, Enerjisa Enerji 20 sıra yükselerek 24. sırada, Atlas Enerji 75 sıra yükselerek 35. sırada, İçdaş

Elektrik 68 sıra yükselerek 36. sırada, Kazan Soda Elektrik 37 sıra yükselerek 41. sırada, Afşin Elbistan Elektrik 1 sıra yükselerek 74. sırada, Eti Soda Elektrik 59 sıra yükselerek 80. sırada, RWE & Turcas Güney Elektrik 70 sıra yükselerek 99. sırada, HES Hacılar Elektrik 2 sıra yükselerek 105. sırada, Aves Enerji 78 sıra yükselerek 136. sırada, İzdemir Enerji 252 sıra yükselerek 146. sırada, Yeni Elektrik 151 sıra yükselerek 162. sırada, listeye bu yıl giren Hitachi Energy 175. sırada, HT Solar Enerji 109 sıra yükselerek 200. sırada, Zorlu Doğal Elektrik 88 sıra yükselerek 209. sırada, Soma Termik Santrali 43 sıra yükselerek 209. sırada, Şa-Ra Enerji İnşaat 31 sıra yükselerek 218. sırada, Cw Enerji 415 sıra yükselerek 227. sırada, Sanko Enerji 40 sıra yükselerek 262. sırada, Elin Elektrik İnşaat Müşavirlik 667 sıra yükselerek 265. sırada, Eksim Enerji 321 sıra yükselerek 269. sırada, Çelikler Elektrik 18 sıra yükselerek 281. sırada, Kangal Termik Santral 183 sıra yükselerek 320. sırada, İmbat Madencilik Enerji 93 sıra yükselerek 332. sırada yer aldı.

İNŞAATA BAĞLI SEKTÖRLERDE YÜKSELİŞ

Oyak Çimento 18 sıra yükselerek

73. sırada, Limak Çimento 30 sıra yükselerek 93. sırada, Akçansa Çimento 73 sıra yükselerek 102. sırada, Çimko Çimento 48 sıra yükselerek 150. sırada, Nuh Çimento 85 sıra yükselerek 183. sırada, Medcem Madencilik ve Yapı Malzemeleri 99 sıra yükselerek 235. sırada, Bien Yapı Ürünleri 1 sıra yükselerek 242. sırada, KÇS Beton **Sanayi** 77 sıra yükselerek 243. sırada, Qua Granite Hayal Yapı 282 sıra yükselerek 264. sırada, Vitra Karo 89 sıra yükselerek 280. sırada, Boğaziçi Beton 270 sıra yükselerek 294. sırada, As Çimento 104 sıra yükselerek 311. sırada, Otokar Savunma 25 sıra yükselerek 97. sırada yer aldı. Çimse Çimento 158. sıradaki yerini korudu.

ŞİRECİ TEKSTİL 215. SIRAYA TIRMANDI

Ağustos ayında Gaziantep Organize **Sanayi** Bölgesinde (**OSB**) yaklaşık 2 bin işçinin düşük zam dayatmasına karşı yaptıkları iş bırakma eylemiyle gündeme gelen Şireci Tekstil, 223. sıradan 215. sıraya yükseldi. Şireci işçileri aylık 15 bin 500 lira talep ederken patron 14 bin 500 lira dayatmıştı. İşçilerin iş bırakma eylemi sonucu patron 15 bin lira net ücret artı 300 lira devamlılık primi ödemeyi kabul etmişti. (**EKONOMİ SERVİSİ**)

KÂRLAR HIZLI ARTTI ÜCRET YAYA KALDI

Istanbul Sanayi Odası (ISO), Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu raporunu yayımladı. Sanayi kazançlarının artışı dikkat çekerken, özel kuruluşlarda çalışan başına ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da ancak yüzde 78.5 oldu. Başkan Erdal Bahçivan'a 'İşçi hakkını neden alamıyor' diye sorduk

Özel kuruluşlarda daha düşük

ISO'ya göre sanayi kuruluşlarının üretimden satışları %119, net satışları %126, vergi ve faiz öncesi kârları %121, faiz, amortisman, vergi öncesi kârları %99, özkaynakları %123, çalışan başına net üretimden satışlar %110 arttı. Buna karşılık istihdam artışı % 4, ücretlerdeki artış yüzde 85.7'de kaldı. Bahçivan sorumuza "12 aylık değil de 15-18 aylık baksak ücret artışlarının da önemli ölçüde yapıldığını düşünüyorum." yanıtını verdi.

Borçlardaki artış zorlayacak

BAHÇIVAN şirketlerin borçlarındaki artışa da dikkat çekti. ISO Başkanı, "Mali borçlar yüzde 64 artışla 796 milyar liradan 1,3 trilyon liraya çıktı. Diğer borçlar yüzde 70'e yakın bir artışla 711 milyar liradan 1,2 trilyon liraya yükseldi. Ticari borçlar, mali borçların üzerinde büyüdü. Ekonominin küçülmeye başladığı bir dönemde bu borç döngüsüne girilmesi, reel sektörü en çok zorlayan konulardan biri olacak." ifadelerini kullandı. » REÇEP ERÇİN'in haberi 6'da

Üretimin yükü işçiye kazancı ise sermayeye

Sanayi devlerinin net satışları yüzde 126, vergi öncesi kazançları yüzde 121 artarken ödenen maaş ve ücretlerdeki artış yüzde 85.7'de kaldı. Çalışan başına net üretimden satışlar yüzde 110 yükseldi. **ISO Başkan** 2023 başında yapılan artışlarla düzeltme olduğu mesajını verdi

RECEP ERÇİN

İSTANBUL **Sanayi Odası (ISO)** ilgilie takip edilen hem hem akademi hem de ekonomi basını için önemli çıktılar sunan Türkiye'nin En Büyük 500 **Sanayi** Kuruluşu raporunu yayımladı. Rapor her sene yaza girişte açıklanırken bu sene Kahramanmaraş merkezli depremler yüzünden afetlerde şirketleri kapsam dışında bırakılmamak için yaz boyunca yürütülen çalışmalar sonucu dün açıklandı. Rapora ilişkin detayları **ISO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** kamuoyu ile paylaştı. Çıktılara baktığımızda 2022 yılında önceki dönem ekonomi yönetimi tarafından uygulanan düşük faizli finansman politikası sayesinde kuruluşların finansman giderlerinin olumlu etkilendiğini gördük. Bununla birlikte artan ihracat, döviz fiyatlarındaki seyir ve enflasyonist ortam da dev **sanayi** firmalarının bilançolarının büyümesini sağladı.

İŞÇİ HAKKINI GEÇİKMELİ ALIYOR

ISO 500'e göre geçen yıl **sana-yi** kuruluşlarının;

- Üretimden satışları yüzde 119,
- Net satışları yüzde 126.1,
- Vergi ve faiz öncesi kârları yüzde 121.2,
- Faiz, amortisman, vergi öncesi kârları yüzde 99.3,
- Özkaynakları yüzde 123.8
- Çalışan başına net üretimden satışlar yüzde 110.3 artarken
- İstihdam oranındaki artış yüzde 4.1ve
- Ödenen maaş ve ücretlerdeki artış yüzde 85.7'de,
- Özel kuruluşlarda çalışan başına ödenen maaş ve ücretlerdeki artış (Yüzde 4.2'lik istihdam artışı dikkate alındığında) yüzde 78.5'te kaldı.

Toplantıda bu veriler ışığında neden içinin hakkını alamadığını **ISO Başkan** Bahçivan'a sordüğümüzda özetle şu yanıtı verdi: "2022'den 2023'e geçen yıl yapılan artış var. 12 aylık değil de 15-18 aylık bakarsak çalışanlar açısından ücret artışlarının da önemli ölçüde yapıldığını düşünüyorum. Artışlar yansımada yapılan bir çalışma olunca 2023'ü kapsamıyor. Daha uzun vadeli bir

bakışla değerlendirme yapmak daha hakkaniyetli olur."

BORÇLAR KISA VADEYE DÖNDÜ

2020'deki salgın süreci ile başlayan 2021'de bir dönem sıkışma olsa da sonbaharla birlikte yeniden gevşeme gösteren ve 2022 boyunca devam eden negatif reel faiz ortamı, enflasyonist etkilerle de **sanayi** kuruluşlarının bilançolarını toparlamasına imkan sağladı da işin boyutu sadece bununla sınırlı değil. **ISO Başkan** Bahçivan'ın da dikkat çektiği üzere geçen yıl, "**ISO 500** kuruluşlarında borçların vadelelerine göre gelişimine baktığımızda ise kısa vadeli mali borçlardaki artışın yüzde 99 ile uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 37'lik artışın üzerinde gerçekleştiğini görüyo-

ruz." Böylece kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlara oranı yüzde 52.1'e çıkarak 2008'deki küresel finansal kriz dönemindeki yüzde 51.5'lik seviyeyi de aştı. Kısa vadeli borçluluk rekor seviyeye ulaştı. 2016'da bu oran yüzde 37.8'e kadar gerilemişti. Bahçivan, "Bu artışta, negatif faiz ortamının yanı sıra yeni kredi uygulamalarının kısa vadeli kredi kullanımını özendirmesinin etkili olduğu anlaşılıyor. Yüksek faiz ortamında firmaların bu durumdaki çok daha olumsuz etkileneceğini söyleyebiliriz." uyarısı yaptı.

ZİNCİRDE KIRILMA OLABİLİR

Bahçivan'ın verdiği bilgilere göre; ■ **ISO 500'de** mali borçların yüzde 64 artışla 796 milyar liradan

ISO Başkan Yardımcısı İrfan Özhamaratlı, Erdal Bahçivan, ISO Başkan Yardımcısı Cemal Keleş.

Emek üzerinden rekabet geleceğimiz için tehlikeli

ISO Başkanı Bahçivan'a, "Bir **sanayici** kesimi yabancı/mülteci çalışanlar olmasa fabrikalar kapanır' derken, 'Bir kesim ise bugüne kadar onlar mı vardı?' yanıtını veriyor. Sizin tutumunuz nedir?" diye sordüğümüzda şu uyarıları yaptı: "Yabancı çalıştırma meselesi; Türkiye'nin üretimine nitelik, bu topraklara değer katacak insanlar açısından yerli olsun yabancı olsun sıkıntı yok. Ancak emek değerine nitelik getirmeden sadece emek gücü üzerinden rekabete yabancıların ülke ekonomisine destek sağlamasına bakacak olursak

bu bizi sonu olmayan bir yolculuğa götürür. Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratmak için geleceğini, sosyolojik ve demografik yapısını tehlikeye atacak bir demografik yapıya karşısız. Sonu olmayan bir yolculuğa çıkarak. Emeye dayalı rekabet ile **sanayideki** istihdamın önünü açarsak bu gelecek nesiller toplumsal sorun bakımından ciddi anlamda yük bırakır. Ama değer kazandıracak, birikim ve tecrübe kazandıracak seçilmiş bir iş gücünün yabancılar için de desteklenmesinde bir sorun görmüyoruz."

1.3 trilyon liraya çıktı.

■ Diğer borçlar yüzde 70'e yakın bir artışla 711 milyar liradan 1.2 trilyon liraya yükseldi.

■ 2021'e benzer şekilde 2022'de de diğer borçların mali borçların üzerinde bir büyüme sergilediği dikkat çekiyor.

■ Başka bir deyişle faaliyetlerin finansmanında ticari borçlar daha fazla kullanılmış durumda.

■ Ticari borç kullanımının art-

masından, firmaların kaynak ihtiyacı finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözüme ulaştırılmaya çalışılıyor.

■ Ekonominin küçülmeye başladığı bir dönemde bu borç döngüsüne girilmesi, reel sektörde en çok zorlayan konulardan biri olacak.

■ Bu durumun önümüzdeki günlerde sektörler arasındaki değer zincirlerinde bir kırılmaya neden olabilir.

Madde madde **ISO 500**

■ **ÜRETİMDEN** satışlar yüzde 119 oranında artarak 4 trilyon 485 milyar lira oldu: Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadı.

■ 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışlar reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33.3 arttı. ÜFE dikkate alındığında ise reel artış yüzde 10.8'de kaldı.

■ İhracat yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. Türkiye genelinin 1.2 puan üzerinde ihracat artışı sağlandı.

■ Faaliyet kârı yüzde 96 oranında artarak

671 milyar liraya çıktı.

■ Faaliyet kârlılığı oranı yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi.

■ Üretim faaliyeti dışı net geliri 111 milyar lira artmış ve bir önceki yıla göre artış oranı yüzde 14.6 ile sınırlı kaldı.

■ Üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kâr ve zarar toplamı içindeki payı son 5 yılda yüzde 88'den yüzde 23'lere kadar geriledi. **Sanayici** son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve kârını gerçek işinden elde etti.

■ Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e indi. 2018'de bu oran yüzde 89'du.

2022 Yılıın En Büyük 10 Sanayi Kuruluşu				
Sıra No	Firma Adı	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Milyar TL)	Üretimden Satışlar (Milyar USD)
1	Tişma		416.386.037.312	10.155.079.278
2	Şişir		180.155.079.278	4.500.000.000
3	Ford Otomotiv		140.075.328.659	3.500.000.000
4	İstanbul Akfen Rafinerisi		87.779.288.190	2.180.000.000
5	Ençel Çimento ve Çelik		86.492.408.078	2.140.000.000
6	İstanbul Çimento ve Çelik		86.007.198.581	2.130.000.000
7	Tytsa Otomotiv		85.854.452.143	2.120.000.000
8	Arçelik		84.884.464.219	2.100.000.000
9	Çukurbirlik		82.884.228.181	2.060.000.000
10	Tefal		80.818.225.864	2.010.000.000

■ **ISO 500**'ün aktif toplamı yüzde 83 artarak 2.1 trilyon liradan 3.9 trilyon liraya yükseldi.

■ Özkaynaklar 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 arttı.

■ Toplam borçlar 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdük.

■ **ISO 500**'ün devreden KDV yükü yüzde 107 oranında artarak 49 milyar liraya yaklaştı.